

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน

Ecotourism Adoption of Bang Khun Thian Coastal Community

โดย

นางสาวสุภาวดี มีนภา

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

พ.ศ. 2549

ISBN 974-16-2602-9

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)
ปริญญา

การจัดการทรัพยากร

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง การขอรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน

Ecotourism Adoption of Bang Khun Thian Coastal Community

นามผู้วิจัย นางสาวสุภาวดี มีนาภา

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพัทธ์ จินตนา, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์แสงเทียน อัจจิมางกูร, พ.บ.ม.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิติ กันตังกุล, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์วุฒิ หวังวัชรกุล, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อางคงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 1 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๙

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพัทธ์ จินตนา ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์แสงเทียน อัจฉิมังกู กรรมการวิชาเอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิติ กันตังกุล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิจิตต์ศรี สงวนวงศ์ ผู้แทนบัณฑิต ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคณะกรรมการชุมชนและประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งอาศัยอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน ที่กรุณาให้ข้อมูล ขอบคุณ พี่ต๋ม พี่ปุ๊ พิม แหวว และโอ ตลอดจนเพื่อน ๆ ทุกคนในสาขาการจัดการทรัพยากร รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่ลาดกระบังที่ทำให้กำลังใจ ตา ปุย และเรียง ซึ่ง ได้ช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน และทำให้การศึกษาในระดับปริญญาโท ที่ต้องอาศัยความพยายามและ มุมนานะเพื่อศึกษาและทำวิจัยจนสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา และทุก ๆ คนในครอบครัวรวมทั้งหลานๆ และน้อง ๆ พี่ต๋ม พี่หนู่ย ทิด เจ และน้องฉิร ซึ่งทุกคนเป็นแรงใจสำคัญคอยช่วยเหลือให้การ สนับสนุนทุกด้านมาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแต่ บิดา มารดา และคณาจารย์ทุกท่าน

สุภาวดี มีนาภา

ตุลาคม 2549

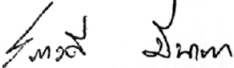
สุภาวดี มีนาภา 2549: การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบาง
ขุนเทียน ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาการจัดการทรัพยากร
โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ประชานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วิพัทธ์ จินตนา, Ph.D. 114 หน้า
ISBN 974-16-2-2602-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชายฝั่งทะเล เขตบาง
ขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ประเมินระดับการยอมรับทางความคิดที่มีต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศและความสัมพันธ์กับปัจจัยบางประการของประชาชนในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 290 ราย ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling technique) เครื่อง
มือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้เป็นการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรประกอบด้วย กิจกรรมหลัก
ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร การศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ และการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในท้องถิ่น โดยอาจเพิ่มรูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจ โดยไม่มุ่งเน้นกิจกรรมนันทนาการเป็นหลัก

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสำคัญ เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชน
และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และสอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศเพื่อเป็นการแก้ปัญหาค่าเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบ
ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้านแล้ว การจัดการด้านพื้นที่มีระดับการยอมรับสูง ส่วนอีก 3 ด้าน
คือ การจัดการท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรม และการมีส่วนร่วม มีระดับการยอมรับในระดับปานกลาง

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรียงตามลำดับ ได้แก่
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ($p = 0.00$) การรับรู้ข่าวสาร
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.01$) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ($p = 0.02$) ตำแหน่งทางสังคม
($p = 0.02$) และการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว ($p = 0.05$)

ลายมือชื่อนิลิต

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

24 / ๓.๑ / 49

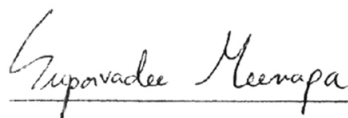
Supavadee Meenapa 2006: Ecotourism Adoption of Bang Khun Thian Coastal Community. Master of Science (Resource Management), Major Field: Resource Management, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Assistant Professor Vipak Jintana, Ph.D. 114 pages.
ISBN 974-16-2602-9

The research aimed to study the pattern of ecotourism in the coastal area at Bang Khun Thian, Bangkok. People's adoption of various components of ecotourism and relationship with some socioeconomic factors of the respondents were assessed. Two hundred and ninety local people were interviewed using a structured questionnaire. They were selected by a multiple random sampling technique. Data were analyzed using a computer statistics package.

The results showed that most of the respondents did not assign the pattern of tourism in the area as perfectly ecotourism. The ecotourism patterns of this coastal community should consist of natural conservation, natural resource education and ecosystem maintenance, local people participation and recreation. However, recreation activities should not be the main focus of the ecotourism.

The respondents agreed that ecotourism is important. It is suitable for community development and can promote marine and coastal resources conservation. Ecotourism is harmonious with the current status when natural resources have deteriorated at an alarming rate. Considering the four major components of ecotourism, area management was adopted at the highest level whereas management of tours, activities, and participation were adopted at moderate levels.

Level of people's adoption was found to be strongly related with their socioeconomic background such as knowledge on ecotourism and conservation of mangrove resource ($p=0.00$), receiving the information on ecotourism ($p=0.01$), the period of staying within the community ($p=0.02$), social status ($p=0.02$), and their participation in tourism activities ($p=0.05$).

Student's signature

Thesis Advisor's signature

24 / Oct. / 2006

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดและหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	20
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	23
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ	28
กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย	32
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	38
การกำหนดประชากรที่ศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	54
ผลการวิจัย	54
ข้อวิจารณ์	90

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	92
สรุปผลการวิจัย	92
ข้อเสนอแนะ	96
เอกสารอ้างอิง	99
ภาคผนวก	106

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนครัวเรือนทั้งหมดและจำนวนครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามชุมชนที่ศึกษา	42
2	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	57
3	การได้รับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างในการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	59
4	การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	61
5	ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	62
6	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ป่าชายเลน	64
7	ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	66
8	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม องค์ประกอบด้านพื้นที่	68
9	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม องค์ประกอบด้านการจัดการ	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม องค์ประกอบด้านกิจกรรม	71
11	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม	72
12	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน	74
13	จำนวนและร้อยละของการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่	74
14	การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ	74
15	ระดับการมีปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่	75
16	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านพื้นที่	76
17	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการจัดการ	76
18	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านกิจกรรม	77
19	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการมีส่วนร่วม	77
20	ความแตกต่างระหว่างเพศกับระดับการยอมรับทางความคิดของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	ความแตกต่างระหว่างอายุกับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	80
22	ความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	82
23	การเปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	82
24	ความแตกต่างระหว่างรายได้กับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	84
25	ความแตกต่างระหว่างตำแหน่งทางสังคมกับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	85
26	เปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม	85
27	ความแตกต่างระหว่างการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวกับการยอมรับทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	86
28	ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการยอมรับทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
29	เปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ จำแนกตามตำแหน่งทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	88
30	ความแตกต่างระหว่างความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลนกับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของกลุ่มตัวอย่าง	89
31	เปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตาม ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าชายเลน	90
32	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	96

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงบริเวณชายฝั่งทะเล	6
2	แสดงกรอบแนวคิดของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	13
3	เขตชายฝั่งทะเล (Coastal Zone) ที่จำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์	21
4	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	27
5	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	36

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการเดินทางจัดเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก คิดเป็นร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์ประชาชาติของโลก (กองวางแผนโครงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) การพัฒนาการท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในประเทศไทย การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมายังขาดการวางแผนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการฟื้นฟูและดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ผลกระทบที่ตามมาจึงทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวก็ลดลง ดังนั้น จึงมีการสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่เรียกว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสภาพสิ่งแวดล้อม และต้องมีการพัฒนาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สำคัญอันหนึ่ง คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้นด้วย (เพ็ญศรีและนิติพล, 2540) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ ต้องมีความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว โดยการร่วมมือช่วยกันป้องกันเหตุแห่งความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ที่เกิดจากปัญหาหยาบๆ น้ำเสีย และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงผลด้านลบที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรท่องเที่ยวเสมอ

ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมชายฝั่งตลอดจนสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนที่อาศัยในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง ป่าชายเลนจัดเป็นทรัพยากรที่เมื่อนำมาใช้แล้วสามารถฟื้นฟูใหม่ได้ พบขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณชายฝั่งทะเล ปากอ่าว แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ และรอบเกาะแก่งต่าง ๆ ที่มีน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอหรือเป็นบริเวณพื้นที่น้ำกร่อย (สนธิ, 2545) ระบบนิเวศป่าชายเลนมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากระบบนิเวศป่าบก สังคมพืชป่าชายเลนประกอบด้วยพันธุ์ไม้ที่มีระบบราก ลำต้น ใบและผล พิเศษแตกต่างกับพันธุ์ไม้บนบก

รวมทั้งชีวิตของสัตว์น่านาชนิดที่อยู่ในพื้นที่น้ำกร่อยและมีน้ำขึ้นน้ำอยู่เสมอ ลักษณะเด่นของป่าชายเลนนั้นคือระบบรากหายใจของต้นไม้ที่มีการปรับตัวให้มีรูปร่างแตกต่างกันออกไป (วิพิตร, 2528) สามารถช่วยดักตะกอนดินเสริมสร้างแผ่นดินตามแนวชายฝั่งที่ละน้อย ๆ อีกทั้งยังช่วยลดและป้องกันกระแสน้ำลมที่พัดเข้าสู่แนวชายฝั่งอันเป็นสาเหตุของการกัดเซาะแผ่นดินได้อีกด้วย ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนจึงทำให้เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยและแหล่งหากินของสัตว์น่านาชนิด เช่น นก แมลง สัตว์บก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และสัตว์น้ำ โดยป่าชายเลนทำหน้าที่เป็นแหล่งอนุบาลของสัตว์น้ำวัยอ่อน นอกจากนี้ยังเอื้อประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่ง ไม่ว่าจะเป็นแหล่งไม้ใช้สอย แหล่งอาหารและพืชสมุนไพร เป็นต้น

อรรถประโยชน์จากป่าชายเลนอีกรูปแบบหนึ่ง นั่นคือ การเป็นแหล่งรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ป่าชายเลนนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง รูปแบบของการท่องเที่ยวในป่าชายเลนควรเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่นักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายต้องมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวในป่าชายเลนต้องอยู่ ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (จำไพพรรณ, 2545) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชายเลนจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของชุมชนท้องถิ่น อาจทำได้โดยการสร้างภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาและเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนหรือจัดให้เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ป่าชายเลน การสร้างเสริมป่าชายเลนในพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สามารถทำได้ตามหลักวิชาการและไม่ลดประโยชน์ที่เคยได้รับ การรวมกลุ่มของคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชายเลน เหล่านี้ล้วนเป็นทางเลือกของชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์จากธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าชายเลน ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนต้องมีความตระหนักถึงคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนให้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างยาวนาน

แนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งที่เสื่อมโทรม โดยการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1 ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ประมาณ 2,735 ไร่ พื้นที่บางส่วนถูกกัดเซาะและจมหายไป ในทะเล พื้นที่ที่เหลือส่วนใหญ่มีสภาพเป็นวังกึ่ง ที่อยู่อาศัยหรือเขตชุมชน มีโรงงานอุตสาหกรรมและร้านอาหารตั้งกระจายทั่วไป มีพื้นที่ป่าชายเลนเหลือเพียงบางส่วนตามแนวลำคลองที่ไหลออกสู่อ่าวไทย สภาพของต้นไม้ป่าชายเลนไม่มีความอุดมสมบูรณ์มากนัก อีกทั้งยังมีปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเน่าเสีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลนและการดำรงชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่

บริเวณชายฝั่งนี้เป็นอย่างมาก ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงานเขตบางขุนเทียนและสำนักงานผังเมืองกรุงเทพมหานคร จึงได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการ มีโครงการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการปรับปรุงพื้นที่ให้สามารถประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการศึกษาธรรมชาติและการดำรงชีวิตของชุมชนชายฝั่ง โดยประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยการรวมกลุ่มกันจัดนำเที่ยวด้วยการท่องเที่ยวชมธรรมชาติป่าชายเลนศึกษาชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายฝั่ง ศึกษาปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลบริเวณที่เคยเป็นเสาหลักเขตของกรุงเทพมหานคร และการชมฝูงโลมา เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตบางขุนเทียนที่เกิดจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป โดยผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการยอมรับทางความคิดของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประการแรก การจัดการพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประการที่สอง การบริหารงานที่คำนึงถึงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประการที่สาม การมีกิจกรรมที่แสดงถึงการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ และประการที่สี่ การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับเสนอแนะเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชายฝั่งทะเลของเขตบางขุนเทียน
2. เพื่อศึกษาการยอมรับทางความคิดของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในหัวข้อ การยอมรับของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. ประชากรเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วยประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 ชุมชน แบ่งเป็นบริเวณทะเลใกล้ 6 ชุมชน และบริเวณทะเลไกลอีก 6 ชุมชน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยประชาชนที่อยู่ในชุมชนชายฝั่งทะเลตามข้อ 1 โดยได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling Technique) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับทางความคิดต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลน

3. ข้อมูลงานวิจัย รวบรวมจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตามข้อ 2 เป็นผู้ตอบ และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย หนังสือและตำราที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดสภาวิจัยแห่งชาติ สำนักงานผังเมืองกรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขตบางขุนเทียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น ส่วนการทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติทดสอบ t-test เมื่อค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากัน ได้แก่ เพศ และการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว ค่าสถิติทดสอบ F-test ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนรายได้ ตำแหน่งทางสังคม และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในกรณีที่ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากันใช้ค่าสถิติทดสอบ Welch ได้แก่ อายุ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. การศึกษาการยอมรับทางความคิด ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การยอมรับ หมายถึง กระบวนการยอมรับทางความคิดของประชาชนในชุมชนพื้นที่ชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน ที่ได้ไตร่ตรองทางความคิดแล้วเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีองค์ประกอบหลักสำคัญประกอบด้วย ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในแหล่งธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ และการท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

ชุมชนชายฝั่งทะเล หมายถึง ชุมชนในพื้นที่วิจัย ประกอบด้วยชุมชนบริเวณทะเลใกล้เมือง จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนหัวป่า ชุมชนบางเพนียง ชุมชนคลองรางยายเพียร ชุมชนเชิงตาแพ ชุมชนวัดประชาบำรุง และชุมชนคลองสาม และชุมชนบริเวณทะเลไกลเมือง จำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนคลองพิทยาลงกรณ์ ชุมชนหลวงพ่อเต่า ชุมชนชายทะเลบางขุนเทียน ชุมชนศรีภูมิาร ชุมชนเสาธง และชุมชนแสนตอ

ประชาชนท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ชุมชนบริเวณทะเลใกล้เมือง และชุมชนบริเวณทะเลไกลเมือง

ประชาชนทั่วไป หมายถึง บุคคลหรือหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายฝั่งทะเล ที่ไม่มีตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน

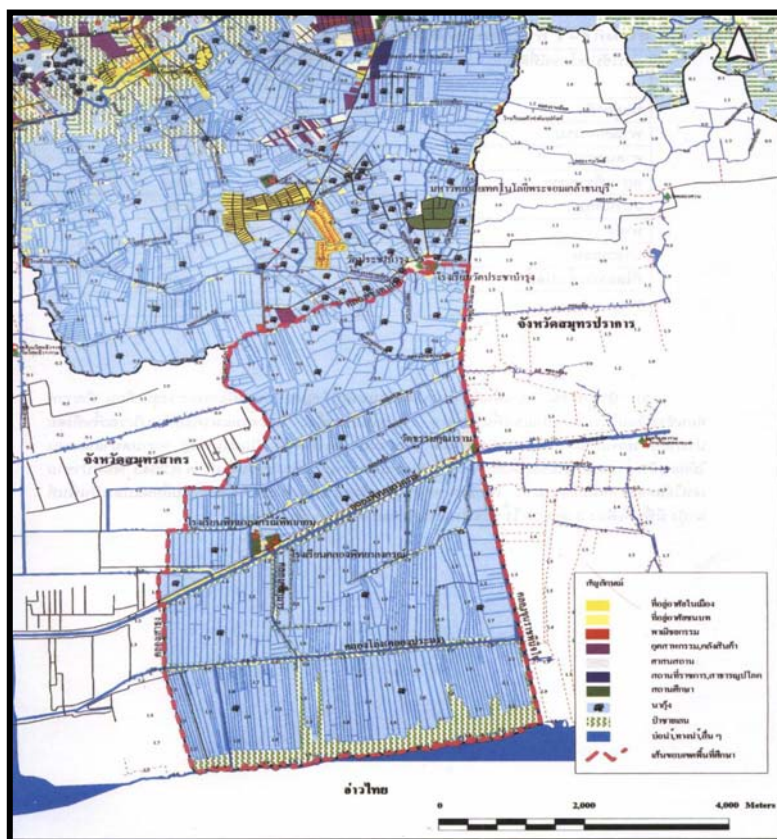
คณะกรรมการชุมชน หมายถึง บุคคลที่มีตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนในชุมชนชายฝั่ง

ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีส่วนได้เสียกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นผู้ที่มิรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ เช่น ขายของในบริเวณที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว หรือ แหล่งรวบรวมของฝากชายทะเลกรุงเทพฯ และบริเวณหน้าโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็น ทรัพยากรท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชาย เลนเพื่อนำไปสู่การฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน และการสงวนเก็บรักษาทรัพยากรป่าชายเลนที่ เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยตามแนวชายฝั่งและแนวลำคลองน้ำกร่อยให้คงอยู่ในรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ หมายถึง ตัวแปรที่มีผลต่อการยอมรับของประชาชนในชุมชน ชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม การรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าชายเลน

ตำแหน่งทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวใน พื้นที่ชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน ได้แก่ ประชาชนทั่วไป คณะกรรมการชุมชน และผู้ประกอบการ

ภาพที่ 1 ขอบเขตพื้นที่ทำการวิจัย

ที่มา: สำนักงานผังเมืองกรุงเทพมหานคร, 2544

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่องการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ได้ทำการตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกระบวนการยอมรับทางความคิด มีรายละเอียด แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย

แนวคิดและหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความหมายและการแบ่งประเภทของทรัพยากร

โดยปกติแล้วทรัพยากรธรรมชาติในระบบนิเวศหนึ่ง ๆ นั้น ประกอบด้วย ชนิด ปริมาณ และสัดส่วนที่คงที่ ทำให้ระบบนิเวศธรรมชาตินั้น ๆ อยู่ในภาวะสมดุล เมื่อนำมาพิจารณาความสามารถของทรัพยากรในการเอื้อประโยชน์ของมนุษย์ ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสามารถเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ได้มักมีปริมาณที่จำกัด หากมีการใช้ประโยชน์ไม่เหมาะสมแล้ว ทรัพยากรก็จะหมดไปหรือหมดความสามารถในการใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้อย่างสมเหตุสมผล (Rational Use) เพื่อให้เกิดประโยชน์ยาวนานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งเป็นเรื่องของการอนุรักษ์ (Conservation) และมีความหมายรวมถึงการใช้อย่างชาญฉลาด (Wise Use) ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุดนานที่สุด โดยเกิดการสูญเปล่า (Waste) ของทรัพยากรให้น้อยที่สุด และมีการกระจายการใช้ประโยชน์ทรัพยากรโดยทั่วถึงกันในสังคม

นิวัตติ (2542) ได้กล่าวว่าความสูญเปล่า หมายถึง การถูกทำลายโดยไม่จำเป็นหรือการสูญเสียไปโดยไม่ได้รับประโยชน์ที่คุ้มค่า การสูญเปล่าอาจเกิดขึ้นได้ทั้งในการผลิตและการบริโภค แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การสูญเปล่าแบบเบ็ดเสร็จ (Absolute Waste) หมายถึง ทรัพยากรถูกทำลายไปโดยไม่ได้รับผลตอบแทนแต่อย่างใด เช่น การพังทลายของดินเนื่องจากน้ำหรือลม ดินที่สูญเสียในลักษณะนี้จะไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย

2. การสูญเปล่าแบบซ้ำเติมหรือสมทบ (Waste Plus) หมายถึง การสูญเสียทรัพยากรอย่างอื่นเพิ่มขึ้นมาอีกในขณะที่ทรัพยากรอย่างหนึ่งกำลังถูกทำลาย เช่น ไฟป่า นอกจากเผาไหม้ทำลายต้นไม้โดยตรงแล้วยังเป็นการทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และทำลายคุณสมบัติของดินอีกด้วย

3. การสูญเปล่าแบบไม่ได้สัดส่วน (Relative Waste) หมายถึง การใช้ทรัพยากรเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยไม่ได้อัตราส่วนที่คุ้มค่า

4. การสูญเปล่าแบบจงใจ (Organized Waste) หมายถึง การสูญเปล่าที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรอันมีค่าเพื่อรักษาระดับราคา เช่น การเผาทำลายใบยาสูบเพื่อตรึงราคา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการสูญเปล่านั้นเป็นการยากในแง่การผลิตตามหลักเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งหลักการในทางนิเวศวิทยาที่ถือว่าทุกครั้งที่ทรัพยากรมีการเคลื่อนที่หรือเปลี่ยนแปลงสภาพ ย่อมเกิดการสูญเปล่าไม่มากก็น้อยทุกครั้งไป การอนุรักษ์จึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะให้เกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด (นิวัตติ, 2542) โสมสกา (2544) กล่าวว่า เพื่อประโยชน์ในการจัดการและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ จึงแบ่งประเภทของทรัพยากรจากขีดความสามารถในการนำมาใช้ประโยชน์ โดยพิจารณาจากอัตราการผลิตที่มีการเกิดใหม่หรืออัตราการฟื้นตัวของทรัพยากรนั้นเป็นปัจจัยสำคัญ

แนวคิดการแบ่งประเภทของทรัพยากร

ทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ตามธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ในทางเศรษฐศาสตร์ มีปัจจัย 3 อย่างที่เป็นปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน และทุน

ซึ่งล้วนมาจากทรัพยากรทั้งสิ้น ที่ดินเป็นปัจจัยในการผลิต โดยมีทรัพยากรมนุษย์เป็นกำลังแรงงาน นอกจากนี้ ปัจจัยสี่อื่นได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ต่างได้มาจากทรัพยากรทั้งสิ้น

โสมสกา (2544) อธิบายว่าการแบ่งประเภททรัพยากรโดยพิจารณาจากมิติทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 2 มิติ คือ การเป็นทรัพยากรที่มีการสะสม (Stock) ซึ่งถูกกำหนดโดยธรรมชาติและอัตราการใช้ทรัพยากรในอดีต และการเป็นทรัพยากรที่มีการไหลเวียน (Flow) ซึ่งถูกกำหนดโดยทางเลือกของมนุษย์ ดังนั้น ทรัพยากรอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ทรัพยากรที่ฟื้นฟูขึ้นใหม่ได้ (Renewable Resources) จำแนกเป็น

1.1 ทรัพยากรที่มีการไหลเวียนประเภทพลังงานที่ฟื้นฟูขึ้นใหม่ได้ (Renewable Energy Flow Resources) ได้แก่ ลม กระแสน้ำ คลื่น และพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น ทรัพยากรดังกล่าวเป็นทรัพยากรที่ฟื้นฟูใหม่ได้ มีคุณสมบัติที่สำคัญคือ ใช้แล้วไม่หมด การบริโภคพลังงานที่มีการไหลเวียนของผู้บริโภคคนใดคนหนึ่งไม่ได้ลดจำนวนการไหลเวียนของพลังงานดังกล่าวที่ผู้บริโภคคนอื่นได้รับ เนื่องจากจำนวนที่สะสมไว้ของพลังงานดังกล่าวได้มาจากภายนอก และไม่ได้มีผลมาจากพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ที่ได้มาจากจำนวนพลังงานที่สะสมของดวงอาทิตย์ พลังงานกระแสน้ำได้มาจากแรงโน้มถ่วงของโลกซึ่งสัมพันธ์กับโลกและดวงจันทร์ เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรที่ฟื้นฟูขึ้นใหม่ได้แต่จำนวนที่สะสมไว้อาจหมดไป (Renewable But Exhaustible Stock Resources) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.2.1 ทรัพยากรสะสมฟื้นฟูขึ้นใหม่ได้ทางชีวภาพ (Renewable Biological Stock Resources) ได้แก่ ป่าไม้ จำนวนปลาและสัตว์ต่าง ๆ รวมถึงสิ่งมีชีวิตจำนวนมากที่สามารถฟื้นฟูได้แต่มีโอกาสหมดสิ้นไปถ้าขนาดของทรัพยากรที่สะสมไว้ หรือระดับประชากรมีจำนวนมากพอและมีเงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ การลดลงของจำนวนทรัพยากรที่สะสมไว้เนื่องจากมีการนำไปใช้อาจมีการฟื้นตัวใหม่โดยขบวนการเจริญเติบโตทางชีวภาพ อย่างไรก็ตาม ภายใต้ระบบของสิ่งแวดล้อมแล้วอาจมีขนาดของประชากรเริ่มต้นที่สะสมไว้หรือจำนวนประชากรอยู่ต่ำกว่าจุดเริ่มต้นดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้จำนวนประชากรลดลงไม่เหลือเลยก็เป็นได้

1.2.2 ทรัพยากรที่ฟื้นฟูใหม่ได้ทางกายภาพ (Renewable Physical Stock Resources) ทรัพยากรประเภทนี้เป็นทรัพยากรที่มีขีดความสามารถในการฟื้นฟูสภาพขึ้นมาใหม่ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพทางด้านกายภาพและชีวภาพ ตัวอย่างเช่น โครงสร้างและระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน วัฏจักรของน้ำ ชั้นโอโซนของโลก ขีดความสามารถของระบบสิ่งแวดล้อมในการดูดซับหรือกำจัดของเสีย เป็นต้น ทรัพยากรประเภทนี้มีโอกาสลดจำนวนลงและหมดสิ้นไปได้เช่นเดียวกับทรัพยากรประเภทสะสมทางชีวภาพ

2. ทรัพยากรที่ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ไม่ได้ (Non-renewable Resources) เป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่สามารถทดแทนขึ้นมาใหม่ได้ เช่น ถ่านหิน ก๊าซธรรมชาติ น้ำมัน เป็นต้น การใช้ทรัพยากรประเภทนี้ในช่วงเวลาปัจจุบันจะทำให้ปริมาณทรัพยากรที่สะสมไว้ใช้ในอนาคตลดจำนวนลง ทรัพยากรประเภทนี้บางครั้งเรียกว่า ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดสิ้นไป (Exhaustible Resources)

ชันวา (มปป.) อธิบายว่า การจัดแบ่งประเภททรัพยากรสามารถทำได้หลายแนวทางแล้วแต่เงื่อนไขหรือวัตถุประสงค์ในการจัดแบ่งเป็นสำคัญ จากความหลากหลายของทรัพยากรที่มีอยู่สามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การจัดแบ่งตามลักษณะสภาพการคงอยู่ และตามลักษณะการใช้ประโยชน์ของทรัพยากร

1. การจัดแบ่งประเภทของทรัพยากรตามสภาพการคงอยู่ (Existence) ประกอบด้วย

1.1 ทรัพยากรประเภทที่ไม่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้ (Non-renewable Resources) หมายถึง ทรัพยากรประเภทที่เมื่อมีการใช้ประโยชน์แล้วจะหมดไป โดยไม่สามารถมีการผลิตซ้ำ (Reproduction) ขึ้นใหม่ได้ภายในระยะเวลาอันสั้น เป็นทรัพยากรที่ไม่มีชีวิต (Non-biological Resources) เช่น แร่ธาตุ น้ำมัน ดินและน้ำ ซึ่งเมื่อมีการใช้ประโยชน์แล้ว สภาพการคงอยู่เดิมของทรัพยากรจะหมดไป แม้จะมีการนำกลับมาใช้ใหม่ก็ไม่สามารถที่จะเหมือนเดิมหรือเท่าของเดิมได้ หรือแม้ปริมาณทรัพยากรอาจจะมีปริมาณที่คงเดิมได้ เช่น ดินหรือน้ำ แต่คุณภาพในการใช้ประโยชน์จะลดลงหรือหมดไปหรือต้องใช้เวลาานมากกว่าจะคืนสภาพเดิมได้ โดยเฉพาะทรัพยากรประเภทแร่ธาตุ อาจจะใช้เวลานานนับล้านหรือหลายล้านปีในการที่จะเพิ่มปริมาณขึ้นมาได้อีก

1.2 ทรัพยากรประเภทที่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้ (Renewable Resources) หมายถึง ทรัพยากรประเภทที่เมื่อมีการใช้ประโยชน์แล้วสามารถมีการผลิตซ้ำขึ้นมาใหม่ได้อีกภายในระยะเวลาที่ไม่

นานนักเป็นทรัพยากรที่มีชีวิต เช่น จุลินทรีย์ พืช สัตว์ รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์ การเกิดขึ้นของทรัพยากรเหล่านี้ ใช้เวลาที่สั้นกว่าทรัพยากรประเภทแรกมาก อาจเป็นเดือน เป็นปี หรืออย่างมากในราวหนึ่งร้อยปีเท่านั้น หากมีการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดีทรัพยากรประเภทนี้จะคงอยู่ตลอดไปได้

1.3 ทรัพยากรประเภทที่อยู่ในขั้นวิกฤต (Critical Zone Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่มีปริมาณเหลืออยู่น้อยมาก จนกระทั่งหากมีการใช้ประโยชน์เกิดขึ้นแล้ว ทรัพยากรเหล่านี้จะหมดสิ้นไปอย่างถาวร แต่หากมีการอนุรักษ์และการจัดการที่ดีก็จะสามารถคงอยู่หรือสร้างเสริมขึ้นมาใหม่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ได้ตลอดไป เช่น พันธุ์พืชบางอย่างที่กำลังหมดไป หรือสัตว์ป่าสงวนที่กำลังจะสูญพันธุ์ ซึ่งหากมีการนำออกมาใช้ประโยชน์ภายใต้การจัดการวางแผนที่ดี พันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์เหล่านี้ก็จะสามารถยังคงอยู่ต่อไปได้อย่างไม่หมดสิ้น เพราะทรัพยากรที่อยู่ในขั้นวิกฤตเหล่านี้แท้จริงแล้วคือทรัพยากรประเภทที่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้นั่นเอง แต่หากมีการใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องแล้วก็จะกลายเป็นทรัพยากรที่สูญไปอย่างถาวรไม่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้อีกเลย ทรัพยากรเหล่านี้ จึงนับว่ากำลังอยู่ในช่วง “วิกฤต” ระหว่างการเป็นทรัพยากรที่จะสามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้อีกหรือเป็นทรัพยากรที่กำลังจะหมดไปโดยไม่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้ หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นทรัพยากรที่กำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเลือกที่จะยังมีโอกาสคงอยู่ต่อไป หรือการที่จะหมดไปจากโลกนี้อย่างถาวร

2. การแบ่งประเภทของทรัพยากรตามการใช้ประโยชน์

2.1 ทรัพยากรประเภทที่ใช้ประโยชน์แล้วไม่สูญหายไป (Inexhaustible Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่ถือว่าไม่มีวันสูญหายไปหรือไม่มีการหมดเปลืองเมื่อใช้ประโยชน์แล้ว ได้แก่ บรรยากาศ (Atmosphere) หรือภูมิอากาศ (Climate) ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทรัพยากรอื่น ๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งจะมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงเป็นมวลอากาศและอุณหภูมิไปรอบ ๆ โลกตลอดเวลาไม่มีวันสิ้นสุด หรือน้ำในวัฏจักร (Water in Cycle) ซึ่งจะหมุนเวียนจากสภาพหนึ่งเป็นอีกสภาพหนึ่ง เช่น จากฝนเป็นหิมะ ลูกเห็บ น้ำค้าง มีการระเหยสู่อากาศเป็นไอน้ำ หรือไหลไปตามพื้นดินเป็นแม่น้ำลำธาร แต่โดยภาพรวมแล้ว ปริมาณน้ำยังคงเท่าเดิมเพียงแต่มีสภาพที่แตกต่างกันเท่านั้น

2.2 ทรัพยากรประเภทที่ใช้ประโยชน์แล้วสูญหายไป (Exhaustible Resources) หมายถึง ทรัพยากรประเภทที่เมื่อใช้ประโยชน์แล้วปริมาณทรัพยากรจะหมดไปทันที ไม่สามารถงอกเงยขึ้นมาใหม่ได้ หรือต้องใช้เวลาที่ยาวนานมาก เช่น โลหะ น้ำมันเชื้อเพลิง ต้องใช้เวลานานมากที่จะเกิดขึ้นอีก จนอาจกล่าวได้ว่าสูญหายไปอย่างถาวร หรือทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่พวกสัตว์ น้าคอก หน้าผา เกาะ

แก่ง ซึ่งทิวทัศน์ในสภาพธรรมชาติต่าง ๆ เหล่านี้ เมื่อถูกทำลายลงแล้วก็ไม่สามารถที่จะสร้างขึ้นมาทดแทนให้เหมือนเดิมได้อีกเช่นเดียวกัน

2.3 ทรัพยากรประเภทที่ใช้ประโยชน์แล้วทดแทนได้หรือรักษาให้คงอยู่ได้ (Replaceable or Maintainable Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์แล้วสามารถที่จะทดแทนกันหรือรักษาไว้ให้คงที่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดีของมนุษย์เข้าช่วย เช่น ดิน น้ำ ในที่ใดที่หนึ่งซึ่งมนุษย์สามารถใช้ประโยชน์และสามารถดูแลรักษาให้คงอยู่ในสภาพเดิมได้ ตามหลักการอนุรักษ์ เช่น มีการใส่ปุ๋ยทดแทนธาตุอาหารในดินที่เสียไปหรือปลูกพืชบำรุงดิน เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

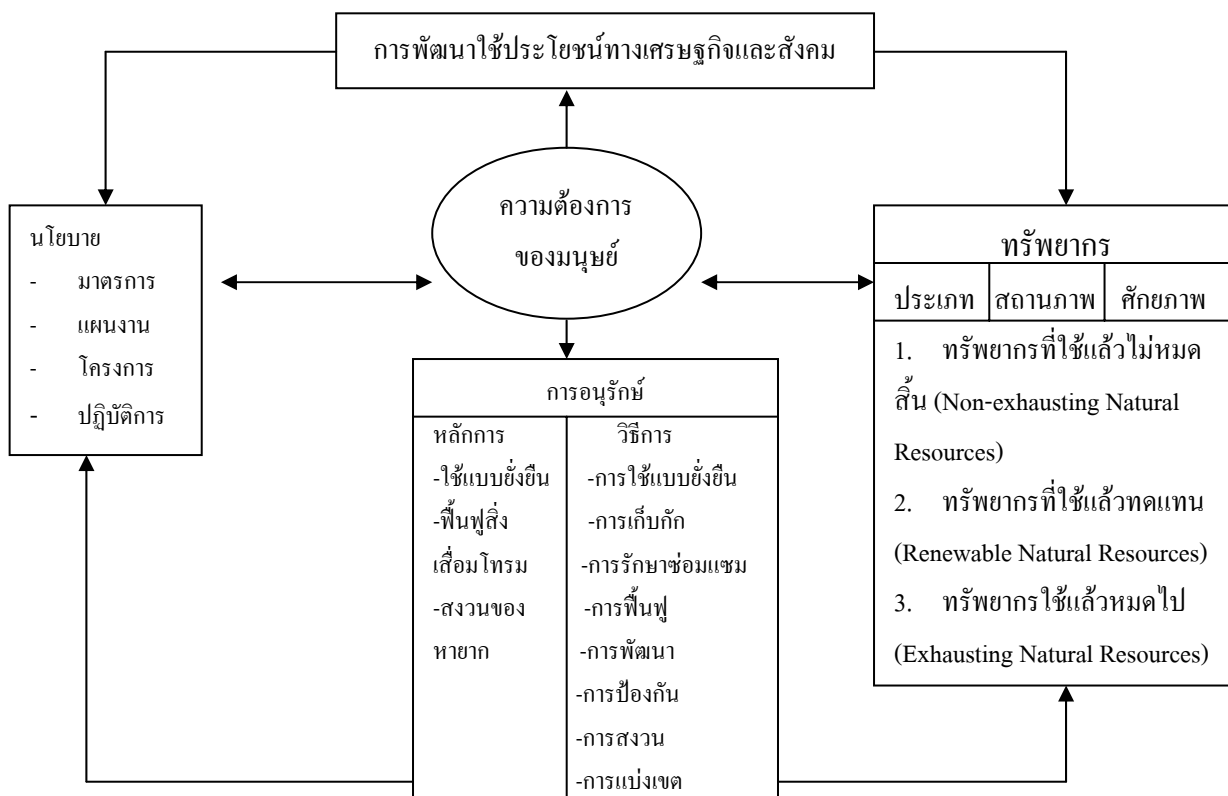
ป่าไม้ พืชหญ้า สัตว์ป่า เป็นทรัพยากรที่มีชีวิต ซึ่งสามารถที่จะอนุรักษ์ไว้ให้ยาวนานได้ หากมีการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดีโดยเสริมสร้างส่วนที่หายไปขึ้นมาใหม่ตามคุณสมบัติตามธรรมชาติของทรัพยากรแต่ละชนิดซึ่งมีหลักการจัดการในรายละเอียดแตกต่างกันออกไป

มนุษย์ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถใช้ประโยชน์ด้านร่างกายและจิตใจอย่างสม่ำเสมอได้ ทั้งยังสามารถทดแทนได้ภายในระยะเวลาอันไม่นานนัก มนุษย์สามารถวางแผนใช้ประโยชน์ได้ดีหากมีการศึกษาอบรมหรือมีประสบการณ์เพิ่มเติม

สรุปการจัดแบ่งประเภททรัพยากรเพื่อประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรให้ถูกต้อง การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการใช้ประโยชน์และการเก็บรักษาอย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทรัพยากร และเป็นประเด็นการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อมนุษย์โดยตรง ความเข้าใจระบบธรรมชาติ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดถูกต้องตามหลักวิชาการจัดการทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทใดก็ตาม ก็อาจเกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ก็เพื่อกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถสรุปได้ดัง ภาพที่ 2

นโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ที่มา : ยุทธพงษ์, มปป.

ความหมายและหลักการอนุรักษ์

ศุภภรณ์ (2541 อ้างถึงใน เกษม, 2541) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุงและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้มีคุณภาพสูงในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ตลอดไป หรืออีกความหมายหนึ่งก็คือการใช้ตามความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต (Using of Immediate Needs and Saving for Future Use)

นิวัตติ (2542) กล่าวว่า การอนุรักษ์หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด ใช้ได้ยาวนานที่สุด เกิดการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์

น้อยที่สุด และต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้ทั่วถึงกัน การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉย ๆ แต่ต้องนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ

สามัคคี (2545) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างสมเหตุผลเพื่อการมีใช้ตลอดไป โดยคำนึงถึงความต้องการในการใช้ของมนุษย์ และศักยภาพของทรัพยากรต่อการนำมาใช้ เข้าใจถึงลักษณะและประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมต่อศักยภาพของทรัพยากรแต่ละประเภท โดยแบ่งทรัพยากรเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนต้นทุน (Stock) ส่วนเพิ่มพูน (Increment) และส่วนฟื้นฟู ซึ่งจะเก็บส่วนต้นทุนไว้ไม่ให้มีการใช้ประโยชน์ในลักษณะที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านองค์ประกอบหรือโครงสร้าง จะใช้ประโยชน์ในส่วนที่เพิ่มพูนขึ้นจากส่วนที่ได้เก็บสำรองไว้ และส่วนฟื้นฟูเป็นส่วนที่ผ่านการใช้ประโยชน์มาแล้ว จนไม่มีศักยภาพเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ จึงจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูให้มีศักยภาพที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก เพื่อลดการใช้ประโยชน์ในส่วนต้นทุนและยืดระยะเวลาการใช้ประโยชน์ในส่วนเพิ่มพูนให้ยาวนานขึ้น

เกษม (2528) กล่าวว่า การอนุรักษ์หมายถึง การจัดการของมนุษย์ในการใช้ชีวมณฑล (Biosphere) เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดและยั่งยืนแก่ชนรุ่นปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็น การรักษาศักยภาพของการดำรงความต้องการและความจำเป็นของรุ่นต่อไปในอนาคต ดังนั้น การอนุรักษ์คือ การสร้างสรรค์ การรวบรวม การสงวน การรักษาไว้ การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน การทดแทน และการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งนี้ การอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

หลักการอนุรักษ์

ยุทธพงษ์ (มปป.) กล่าวถึงหลักการอนุรักษ์เพื่อการใช้ตามความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต มี 3 หลักการ คือ หลักการแรก การใช้แบบยั่งยืน คือ การใช้ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ให้ผลผลิตมาก มีของเสียและมลภาวะที่เกิดขึ้นน้อย ก่อให้เกิดการฟื้นตัวของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนมีศักยภาพในการให้ผลผลิตอย่างต่อเนื่องยั่งยืน หลักการที่สอง การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม คือ ทรัพยากรที่มีสภาพที่เสื่อมโทรมลง องค์ประกอบภายในระบบที่ทำหน้าที่ควบคุมระบบเสื่อมลง เช่น การบุกรุกป่าทำให้องค์ประกอบของป่าไม่มีสภาพเสื่อมโทรมลงต้องมีการปลูก

ป่าเพิ่มเติม หลักการที่ 3 การสงวนของหายาก คือการเก็บรักษาไว้ไม่ให้มีการใช้ประโยชน์จนเกินศักยภาพของทรัพยากร

อรรถรรณ (2544 อ้างถึงใน เกษม, 2530) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไว้ ดังนี้

1. ต้องใช้อย่างฉลาด หมายถึง การใช้ทรัพยากรแต่ละอย่างนั้นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลได้ผลเสีย ความขาดแคลนหรือหายากในอนาคต และพิจารณาทางหลักเศรษฐศาสตร์ด้วย
2. การประหยัดของที่หายาก หมายถึง ทรัพยากรใดที่มีน้อยหรือหายาก ควรอย่างยิ่งที่จะเก็บรักษาและสงวนไว้มิให้สูญหายไป บางครั้งถ้ามีของบางชนิดที่พอจะใช้ได้ก็ต้องใช้อย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย
3. หาวิธีการฟื้นฟูทรัพยากรที่ไม่ดีหรือเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น กล่าวคือทรัพยากรใดที่มีสภาพเสื่อมโทรมต่อการสูญเสียเปล่าหรือจะหมดไป ต้องหาวิธีซ่อมแซมปรับปรุงให้อยู่ในลักษณะที่ดีขึ้นแล้วค่อยกลับนำมาใช้

อรรถรรณ (2544 อ้างถึงใน จรูญ, 2523) ได้ให้หลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2 ประการ คือ

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง
  - 1.1 การประหยัดโดยการใช้อย่างรอบคอบโดยทำให้สูญเปล่าน้อยที่สุด ให้เป็นประโยชน์แก่คนมากที่สุด
  - 1.2 การถนอม โดยการใช้อย่างรอบคอบ เพื่อที่จะมีทรัพยากรธรรมชาติไว้ใช้ได้ยาวนาน ๆ
  - 1.3 การบูรณะฟื้นตัว เป็นการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมคุณภาพแล้วให้มีคุณภาพเหมือนเดิม

1.4 การปรับปรุงให้มีสภาพดีกว่าธรรมชาติ โดยการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

1.5 การใช้สิ่งอื่นทดแทน โดยการนำทรัพยากรที่มีราคาถูกและหาง่ายมาใช้ทดแทนทรัพยากรที่มีราคาแพงหรือหายากมากขึ้น หรือการใช้วัสดุสังเคราะห์แทนทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดสิ้นไป

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยความร่วมมือทางสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแบบนี้เป็นการร่วมมือจากหลายฝ่ายในสังคม ที่ได้ตระหนักถึงประโยชน์และความจำเป็นจะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ต่อมนุษย์อย่างกว้างขวาง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งพึงกระทำได้ ดังแนวทางต่อไปนี้

2.1 การให้การศึกษาอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญ และรักหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่เด็ก ทั้งในระบบครอบครัวและโรงเรียน เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์

2.2 การให้ความร่วมมือต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยทุกคนร่วมมือกันไม่ตัดต้นไม้ ทำลายป่า การล่าสัตว์ และการทำลายแหล่งน้ำ

2.3 การให้ความร่วมมือกันโดยตั้งกลุ่มหรือชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ชมรมคุ้มครองสัตว์ป่า ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

2.4 การตราพระราชบัญญัติเพื่อการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากขึ้น นอกจากนี้ ต้องมีการปรับปรุงประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กรมป่าไม้ กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานเอกชน มูลนิธิ ชมรมต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

สามัคคี (2545) กล่าวว่า หลักการอนุรักษ์เป็นหลักการใช้ที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการสูญเสียหรือตัดแปลงทรัพยากรธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการใช้นั้นมีทั้งการใช้บริโภคโดยตรงและการแปรสภาพทรัพยากรก่อนนำไปใช้ การอนุรักษ์ประกอบไปด้วยหลักการ 3 ประการ คือ การเก็บรักษาต้นทุน การเพิ่มพูนทรัพยากรต้นทุน และการฟื้นฟูทรัพยากรที่ใช้แล้ว การเก็บรักษาทรัพยากรประเภทหนึ่งเป็นผลทำให้ทรัพยากรอีกประเภทหนึ่งได้รับผลดีตามไปด้วย เช่น การเก็บรักษาทรัพยากรป่าไม้ ก็สามารถเก็บรักษาทรัพยากรสัตว์ป่าได้อีกด้วย การเพิ่มพูนทรัพยากรส่วนต้นทุนเป็นทรัพยากรที่สามารถขยายการปริมาณและจำนวนได้ ก็ต้องพยายามเอื้ออำนวยให้สถานะของทรัพยากรนั้น ๆ มีศักยภาพในการผลิตให้เพียงพอกับความต้องการใช้ของมนุษย์ สำหรับทรัพยากรที่ใช้จนกระทั่งไม่สามารถใช้ได้อีกต่อไป ต้องมีการฟื้นฟูให้ทรัพยากรสามารถกลับมาใช้ได้ อีก หรือฟื้นฟูให้ไม่เกิดความเสื่อมโทรมจนเป็นปัญหาทรัพยากรประเภทอื่น ๆ

จากการพิจารณาความหมายและหลักการอนุรักษ์ พอสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากร คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในช่วงเวลาปัจจุบันเพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์ และต้องประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต ฟื้นฟูทรัพยากรที่เสื่อมโทรมและสามารถทดแทนขึ้นมาได้ใหม่ และเก็บสงวนรักษาไว้สำหรับทรัพยากรที่เหลืออยู่น้อยกว่าอัตราที่สามารถทดแทนได้ ทั้งนี้ ต้องเกิดประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด เกิดการสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุดและกระจายการใช้ทรัพยากรให้ทั่วถึงกันในสังคม

ความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลน

ระบบนิเวศชายฝั่งเป็นระบบที่มีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวพันกันของระบบต่าง ๆ หลายระบบ การเปลี่ยนแปลงของระบบหนึ่งอาจมีอิทธิพลถึงระบบอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องได้ อาทิ ระบบนิเวศบนบกบริเวณชายทะเล ระบบนิเวศป่าชายเลน ระบบนิเวศหญ้าทะเล และระบบนิเวศปะการัง เป็นต้น โดยเฉพาะระบบนิเวศป่าชายเลนซึ่งเป็นระบบที่เชื่อมต่อกันระหว่างผืนแผ่นดินกับพื้นน้ำทะเลในเขตร้อน มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการป้องกันชายฝั่งจากการพังทลาย การลดความเสียหายจากพายุ การช่วยดักตะกอนและมลภาวะ การช่วยสะสมอาหารและสร้างผลผลิต การเป็นแหล่งอาศัยและแพร่พันธุ์สัตว์น้ำ และการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและการท่องเที่ยว

ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศชายฝั่งที่สำคัญของเขตร้อนบริเวณที่มีน้ำทะเลขึ้นสูงสุดและลงต่ำสุด โครงสร้างของระบบนิเวศประกอบด้วยสิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ ดิน แร่ธาตุ น้ำ ซึ่งแตกต่างกันไป

ตามสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศในแต่ละแห่ง โครงสร้างที่มีชีวิต ประกอบด้วย ผู้ผลิตขั้นปฐมภูมิ คือ พวกที่สร้างอาหารได้เอง เช่น ต้นไม้ พันธุ์พืช และสาหร่าย ผู้บริโภคที่ไม่สามารถสร้างอาหารได้ ต้องพึ่งพาอาศัยผู้ผลิต เกิดการถ่ายทอดพลังงานเป็นห่วงโซ่อาหาร ซึ่งมีหลายระดับ กลุ่มกินพืชเป็นอาหาร เช่น แผลงก่ต้อน กุ้ง ปู หอย กลุ่มที่กินสัตว์เป็นอาหาร เช่น ปลา นก และกลุ่มที่กินทั้งพืชและสัตว์ ได้แก่ มนุษย์ ลิง เป็นต้น ส่วนผู้ย่อยสลาย ได้แก่ จุลินทรีย์ ซึ่งทำหน้าที่ย่อยซากพืช ซากสัตว์ที่ตาย เกิดเป็นธาตุอาหารเป็นวัฏจักรคืนสู่ดินเพื่อประโยชน์ของผู้ผลิตต่อไป

ป่าชายเลนมีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนสามารถจำแนกได้ดังนี้

ประโยชน์ทางตรง

1. ด้านที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ ไม้จากป่าชายเลนใช้สร้างบ้านเรือน สะพาน และการสร้างเครื่องมือสำหรับกิจกรรมการเกษตรและประมง เป็นต้น
2. ด้านพลังงาน ป่าชายเลนให้ผลผลิตไม้พื้และไม้เผาถ่านที่ให้ความร้อนสูง
3. ด้านอาหาร ป่าชายเลนเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิดที่เป็นแหล่งผลิตโปรตีนที่สำคัญของมนุษย์ ได้แก่ กุ้ง หอย ปู ปลา บริเวณป่าชายเลนยังเป็นที่แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนของสัตว์น้ำดังกล่าวก่อนเติบโตออกสู่ท้องทะเล
4. ด้านยารักษาโรค ป่าชายเลนเป็นแหล่งของสมุนไพรหลายชนิดที่ใช้รักษาโรคภัยต่าง ๆ
5. สารเคมีและอื่น ๆ พันธุ์ไม้ป่าชายเลนหลายชนิดสามารถนำมากลั่นเอาสารเคมีที่มีประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมได้หลายชนิด เช่น แทนนิน แอลกอฮอล์ กรดน้ำส้ม และน้ำมันดิน เป็นต้น รวมทั้งของป่าบางชนิด เช่น กล้ายไม้ รังผึ้ง ฯลฯ

ประโยชน์ทางอ้อม

1. ด้านการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งทะเล ป่าชายเลนเป็นแนวกำบังภัยธรรมชาติ เช่น ป้องกันลมพายุ ในฤดูมรสุม และป้องกันการพังทลายของดินตามแนวชายฝั่งทะเล รากของต้นไม้ในป่าชายเลนที่โผล่ออกมาเหนือพื้นดินหรือรากหายใจ และรากค้ำยันที่อยู่บริเวณโคนต้นไม้ทำหน้าที่คล้ายตะแกรงตามธรรมชาติคอยกั้นกรองสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ที่มากับกระแสน้ำ ทำให้น้ำในแม่น้ำลำคลองและชายฝั่งทะเลสะอาดขึ้น ป่าชายเลนช่วยทำให้แผ่นดินบริเวณชายฝั่งทะเลงอกขยายออกไปในทะเล รากต้นไม้ในป่าชายเลนนอกจากจะช่วยบรรเทาความเสื่อมของสิ่งแวดล้อม ยังทำให้ตะกอนที่แขวนลอยมากับน้ำตกทับถมเกิดเป็นแผ่นดินงอกใหม่ ขยายออกไปในทะเล เกิดเป็นหาดเลนอันเหมาะแก่การเกิดพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งได้เป็นอย่างดี

2. ด้านระบบนิเวศวิทยา ป่าชายเลนช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งในมีความสมดุล การเปลี่ยนแปลงของป่าชายเลนย่อมส่งผลให้ระบบความสัมพันธ์นี้ถูกทำลายและเกิดผลเสียหายตามมา เช่น พื้นที่ป่าชายเลนถูกบุกรุก จำนวนสัตว์น้ำก็จะลดลง คุณภาพของน้ำเปลี่ยนแปลงไป

จากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2546) พบว่า ในปี พ.ศ. 2529 ป่าชายเลนของประเทศไทยที่ขึ้นทะเบียนกระจายตามชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ มีอยู่ประมาณ 1,227,647 ไร่ และลดลงเหลือเพียง 1,047,390 ไร่ ในปี พ.ศ. 2539 ต่อมา หลังจากมีโครงการปลูกป่าในหลายพื้นที่เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนที่สูญเสียไป ทำให้ในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 1,525,998 ไร่ โดยทางรัฐบาลมีแนวคิดที่จะดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนที่มีอยู่นี้ให้มีความยั่งยืนต่อไป

แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

สนธิ (2542) เสนอแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนไว้ดังนี้

1. การเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน
2. การป้องกันป่าชายเลนที่มีอยู่เดิมมิให้ถูกทำลายไปอีก
3. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลนทั้งด้านพื้นฐานและด้านประยุกต์
4. การสร้างความเข้าใจและประสานงานอันดีระหว่างผู้ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ตลอดจนการแก้ไขตัวบทกฎหมาย

แนวคิดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจชุมชนโดยไม่ต้องใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนในรูปแบบเดิม ๆ เช่น ใช้ผลผลิตของป่าโดยตรงหรือแม้กระทั่งการใช้พื้นที่ป่าไปใช้อย่างอื่นเช่น นาเกลือ ซึ่งแนวคิดนี้เกิดขึ้นในกลุ่มนักอนุรักษ์และนักวิชาการหรือแม้แต่ชาวบ้านทั่วไป ดังที่ได้ยินได้ฟังจากสื่อชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ หรือจากงานวิจัยที่มีการสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้านบางกลุ่มที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงป่าชายเลน แนวคิดที่เด่นชัดก็คือ แนวคิดที่จะให้ป่าชายเลนเป็นจุดขายในธุรกิจการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในแบบของการชื่นชมทัศนียภาพของป่าชายเลน หรือการท่องเที่ยวในแนวการศึกษาเชิงระบบนิเวศ ซึ่งกำลังเป็นแนวคิดร่วมสมัยอยู่ในปัจจุบัน (สุนันทา, 2545)

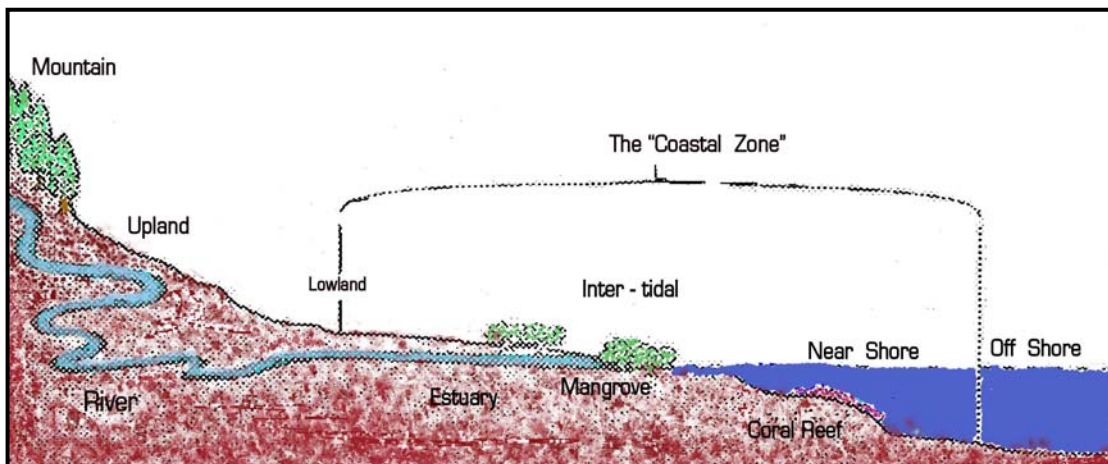
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพื่อให้องค์กรท้องถิ่นและประชาชนเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากร สามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่มีค่ามหาศาลให้คงมีไว้ตลอด ถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เป็นสำคัญ ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

เขตชายฝั่งทะเล (Coastal Zone) ดังแสดงในภาพที่ 3 เป็นบริเวณคาบเกี่ยวระหว่างพื้นดินและพื้นน้ำ ก่อให้เกิดสภาพภูมิประเทศและระบบนิเวศที่มีลักษณะเฉพาะ โดยส่วนของพื้นดินได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลซึ่งเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติทางเคมีและกายภาพของดิน รวมทั้งลักษณะของพันธุ์พืชและสัตว์ ส่วนพื้นน้ำนั้นได้รับผลกระทบต่าง ๆ จากส่วนพื้นดิน เช่น น้ำจืดที่นำตะกอนดินจากพื้นที่สูงไหลลงสู่ชายฝั่งทะเล อิทธิพลเหล่านี้ช่วยลดความเค็มของน้ำทะเล รวมทั้งนำแร่ธาตุอาหารมาสู่ทะเลช่วยทำให้ห่วงโซ่อาหารบริเวณชายฝั่งทะเลสามารถดำรงอยู่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2538) เขตชายฝั่งทะเลเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าต่อเศรษฐกิจสังคมและนิเวศวิทยา เช่น ป่าชายเลน ชายหาด ปะการัง หาดทราย สัตว์ทะเล และทรัพยากรประมงอื่น ๆ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2545)

ภาพที่ 3 เขตชายฝั่งทะเล (Coastal Zone) ที่จำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์

ที่มา : ดัดแปลงตาม สมฤดี, 2542 อ้างถึงใน Brown, 1997

ความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ระบบนิเวศชายฝั่งเป็นระบบที่มีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวพันกันของหลายระบบ การเปลี่ยนแปลงของระบบหนึ่งอาจมีอิทธิพลถึงระบบอื่นที่ต่อเนื่องได้ อาทิ ระบบนิเวศบนบกบริเวณชายทะเล ระบบนิเวศป่าชายเลน ระบบนิเวศหญ้าทะเล และระบบนิเวศปะการัง เป็นต้น โดยเฉพาะระบบนิเวศป่าชายเลน (Mangrove Ecosystem) ซึ่งเป็นระบบที่อยู่ในแนวเชื่อมต่อ (Ecotone) ระหว่างผืนแผ่นดินกับพื้นน้ำทะเลในเขตร้อน (Tropical Region) ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการป้องกันชายฝั่งจากการพังทลาย การลดความเสียหายจากลมพายุ การช่วยดักตะกอนและมลภาวะ การช่วยสะสมอาหารและสร้างผลผลิต เป็นแหล่งอาศัยและแพร่ขยายพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และเพื่อการท่องเที่ยว

รูปแบบในการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชายฝั่งได้ก่อให้เกิดการนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทรัพยากรถูกนำมาใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความเสื่อมโทรมและทำให้สูญเสียการใช้ประโยชน์ไป อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นทรัพยากรที่สามารถฟื้นฟูได้ (Renewable Resource) จึงมีแนวทางของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งแบบบูรณาการ (Integrated Coastal Management; ICM) ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบาย และพัฒนา

ยุทธในการจัดการ โดยมุ่งเน้นที่ปัญหาความขัดแย้งของการใช้ทรัพยากรและการควบคุมผลกระทบ จากกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาแหล่งอาศัยของสิ่งมีชีวิต และการพัฒนาโดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐาน จากผลการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านนาชาติด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งแบบบูรณาการในประเทศกำลังพัฒนาเขตร้อน โดยการแปลและเรียบเรียง ของ วรวิทย์ (2539) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ (ICM)

การพัฒนากรอบแบบการวางแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งมีเป้าหมาย 4 ประการ ดังนี้

1. ทำให้มีความเข้าใจดีขึ้นต่อระบบทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายฝั่ง ซึ่งมีรูปแบบที่พิเศษแตกต่างจากแหล่งอื่น ๆ และช่วยให้เข้าใจถึงความเป็นไปของการพัฒนาแหล่งทรัพยากรแบบยั่งยืนภายใต้กิจกรรมที่หลากหลายของมนุษย์
2. ช่วยให้การใช้ทรัพยากรที่มีรูปแบบแตกต่างกันเกิดผลประโยชน์สูงสุด โดยการผนวกข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม นิเวศวิทยา และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน
3. ส่งเสริมวิธีการแบบสหวิชาการ (Interdisciplinary) และความร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อแก้ปัญหาการพัฒนาที่สลับซับซ้อนและช่วยในการวางแผนบูรณาการ (Integrated Strategies) เพื่อขยายกิจกรรมและความหลากหลายทางด้านเศรษฐกิจ
4. ช่วยภาครัฐในการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการลงทุน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง

ขั้นตอนของการจัดการและการพัฒนารูปแบบการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ

1. การสร้างจิตสำนึก (Awareness) การพัฒนาจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นซึ่งต้องคำนึงถึงคุณค่าของระบบนิเวศชายฝั่งในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย

พัฒนาจิตสำนึกของการพึ่งพาร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ บนความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายของระบบนิเวศวิทยาชายฝั่ง

2. ความร่วมมือ (Cooperation) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนกลุ่มชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

3. การประสานงาน (Coordination) เพื่อพัฒนานโยบายร่วมกัน วางกลยุทธ์การลงทุน วิธีการบริหารงาน ตลอดจนมาตรฐานในการทำงานเดียวกันซึ่งสามารถตรวจสอบผลการปฏิบัติงานได้

4. การบูรณาการ (Integration) เริ่มปฏิบัติให้เป็นผลสัมฤทธิ์ และคอยติดตามตรวจสอบนโยบายที่วางไว้ กลยุทธ์การลงทุน วิธีการบริหารงาน ตลอดจนมาตรฐานในการทำงานทำการปรับเปลี่ยนในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

รูปแบบของการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแบบบูรณาการดังกล่าวซึ่งสอดคล้องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่มีรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มาจากแนวทางซึ่งเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ โดยมีคำจำกัดความจากการประชุม Golbe'90 ณ ประเทศแคนาดา ว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวที่มีความหมายถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” (อุษาวดี, 2545) มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสอดคล้องกับการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำผสมระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ

ได้แก่ “Nature Tourism” หรือ “Biotourism” หรือ “Green Tourism” เพื่อบอกว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น (วิจิต, 2545)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้อธิบายความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยคำนิยามของราชบัณฑิตยสถานว่า เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

นิพนธ์ (2544) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นและเกิดความพึงพอใจสำหรับนักท่องเที่ยว

ราไพพรรณ (2544) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า คือ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศโดยกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความหมายที่ลึกซึ้งมากกว่าการเสนอขายการท่องเที่ยวแบบใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่เป็นแนวคิดที่มุ่งประสานผลประโยชน์ และความต้องการ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (วรรณ, 2539)

สรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไป

กับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า โดยมีการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวว่า จุดกำเนิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นจากแนวคิดที่สำคัญสองแนวคิดผนวกกัน คือ แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและแนวคิดทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกี่ยวข้องกับพื้นที่ธรรมชาติและอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย โดยมุ่งเน้นที่คุณค่าธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะไม่ทำลายและทำให้สิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติเสื่อมโทรม

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัส เรียนรู้ หรือมีประสบการณ์กับธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกอีกด้วย

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากนี้ สมสกุล (2540 อ้างถึงใน บุญเลิศ, 2539) ระบุว่าเอกชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวควรมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างหวงแหนในคุณค่า

2. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ควรดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อการท่องเที่ยว เช่น การลดมลพิษจากการขนส่ง การติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ

3. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวควรมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดจนการให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการเพื่อลดผลกระทบ ที่อาจมีต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวควรมั่นตรวจสอบ และประเมินผลเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมในหน่วยงานต่าง ๆ ภายในธุรกิจตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะระบบการกำจัดขยะและน้ำเสีย

5. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว ควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาลในการสนับสนุนโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

อุษาวดี (2545) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับการพัฒนาชุมชน โดยให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นในการได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดรายได้ในการขายผลิตภัณฑ์และบริการ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) ได้กำหนดขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ครอบคลุมลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย พื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรม และกระบวนการตลอดจนการมีส่วนร่วมขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในภาพที่ 4

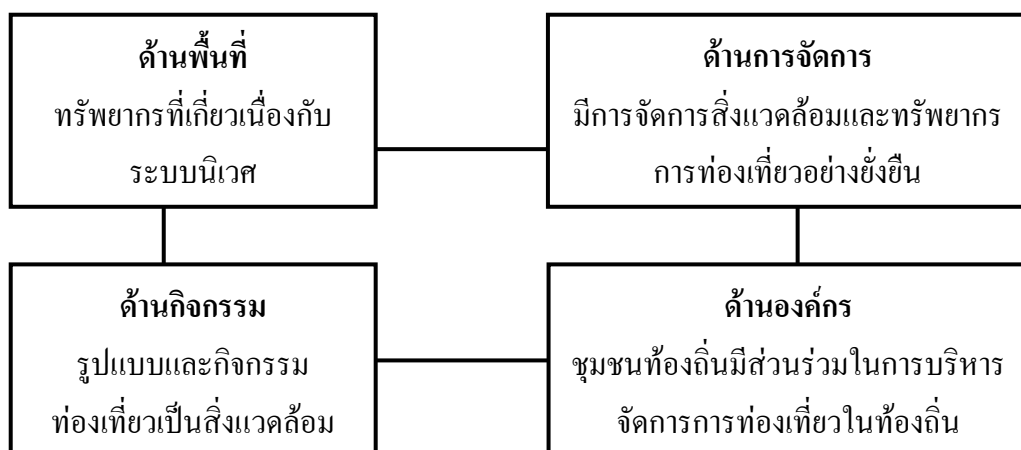
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นพื้นฐานธรรมชาติ (Nature-based Tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นความรับผิดชอบ (Responsible Travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็น

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ และไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นหลักการสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Local People Participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ สามารถติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อนำมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เริ่มจากระดับรากหญ้าจนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และรวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism)

ภาพที่ 4 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544

หากการท่องเทียวใดมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ตามลักษณะองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไป ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ

ความหมายของการยอมรับ

บันทิต (2545) กล่าวว่า การยอมรับหมายถึงกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่บุคคลหนึ่งได้รับทราบเกี่ยวกับสิ่งแปลกใหม่ จนกระทั่งรับเอาสิ่งนั้นไปปฏิบัติ

เพ็ญพิมล (2545: 7 อ้างถึงใน Klonglan and Coward, 1970) กล่าวว่า การยอมรับที่เป็นการยอมรับทางจิตใจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการยอมรับ ที่รับเอาความคิดเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมหลังจากได้ประเมินผลแล้ว แต่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติการหรือนำความรู้ไปใช้ ส่วนการยอมรับการปฏิบัติหรือหลังจากได้ทดลองใช้สิ่งเหล่านี้แล้วเป็นการยอมรับที่สำคัญในกระบวนการยอมรับทั้งหมด

อุมาพร (2545: 11 อ้างถึงใน Rogers, 1971) ได้ให้ความหมาย กระบวนการยอมรับ (Adoption Process) ว่าคือกระบวนการทางจิตใจซึ่งแต่ละบุคคลรู้สึกจากการได้ยินครั้งแรกเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจนถึงการยอมรับ นำไปใช้ในที่สุด

รวีวรรณ (2545: 31 อ้างถึงใน Foster, 1973) ได้ให้ความหมายการยอมรับว่า คือ การที่ประชาชนได้เรียนรู้โดยผ่านการศึกษา สามารถบรรยายได้โดยผ่านขั้นการรับรู้ การยอมรับจะเกิดขึ้นได้หากมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้นั้นจะได้ผลก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ทดลองปฏิบัติ เมื่อแน่ใจว่าสิ่งประดิษฐ์นั้นสามารถให้ประโยชน์อย่างแน่นอน เขาจึงกล้าลงทุนซื้อสิ่งประดิษฐ์นั้น

จากความหมายเกี่ยวกับการยอมรับที่กล่าวมา ในการวิจัยครั้งนี้ จึงขอสรุปว่า การยอมรับหมายถึง กระบวนการที่บุคคลรับรู้ข่าวสารว่ามีสิ่งใหม่เกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความสนใจในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อประเมินประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ทำให้เกิดความเห็นชอบหรือไม่ชอบ และทำให้เกิดการตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

รูปแบบโครงสร้างการยอมรับ

อุมพร (2545:9 อ้างถึงใน Roger, 1971) แบ่งโครงสร้างการยอมรับออกเป็น 3 ดังนี้

1. สิ่งที่มีอยู่เดิม (Antecedents) คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรซึ่งมีอยู่เดิมก่อนการเผยแพร่นวัตกรรม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ลักษณะส่วนบุคคลิกภาพของบุคคล ได้แก่ ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อมั่น ความสามารถทางสมอง ทักษะความคิดรวบยอด สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ฯลฯ ตลอดจนการติดต่อกับโลกภายนอก และการเป็นผู้นำทางความคิด ซึ่ง Rogers เชื่อว่ามีผลทำให้เกิดความแตกต่างในการยอมรับ

1.2 การรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ บรรทัดฐานของระบบสังคมในด้านความไวในการยอมรับ การได้มีโอกาสติดต่อกับบุคคลในวงสังคมอื่น ๆ ความรู้สึกว่าการนวัตกรรม บรรทัดฐานของสังคม เป็นสิ่งจูงใจสำคัญ ในขณะที่เดียวกันก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับได้

2. กระบวนการยอมรับ (Adoption Process) หมายถึง การพัฒนาด้านความคิดตั้งแต่การรับรู้ ความสนใจ ประเมินค่า และทดลอง จนถึงการยอมรับ ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้กระบวนการนี้ดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพหรือยับยั้งให้ช้าลง และมีผลในทางตรงข้ามนั้น มีหลายอย่าง เช่น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลนั่นเอง แหล่งให้ความรู้ การรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของวิทยาการแผนใหม่ ได้แก่ ประโยชน์ ความซับซ้อน ความสอดคล้องกับวิธีการที่ทำอยู่เดิม การให้ผลผลิตสูงกว่าเดิม และสามารถทดลองดูได้

3. ผล (Results) เป็นองค์ประกอบสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หลังจากมีสิ่งใหม่เข้ามา เช่น มีการเผยแพร่วัตกรรม และผ่านกระบวนการยอมรับนวัตกรรมไปจนถึงขั้นยืนยัน ได้แก่ การยอมรับ (Adoption) หรือเลิกใช้นวัตกรรม (Discontinue)

ส่วนผลที่เกิดขึ้นจะเป็นในทางบวกหรือทางลบ ย่อมขึ้นอยู่กับกรณีที่นวัตกรรมสามารถตอบสนองความต้องการได้ดีเพียงใด ผลที่เกิดขึ้นจากนวัตกรรมอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ง่าย ชัดเจน หรือเป็นไปโดยทางอ้อมแฝงอยู่ โดยที่สมาชิกในสังคมไม่อาจทราบถึงผลได้ชัดเจน

ระยะเวลาที่เกิดผลนวัตกรรมจะเห็นได้ชัดหรือเร็ว ย่อมขึ้นอยู่กับประเภทสมาชิกสังคมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ

กัลยา (2544 อ้างถึงใน Rogers, 1963) ได้ชี้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ยอมรับของใหม่นั้น แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะส่วนตัว ปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมไปถึงรายได้และความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง ซึ่งอนุชา (2544) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนตัวของเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลให้มีการยอมรับนวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

เพศ โดยทั่วไปเพศชายจะถูกจูงใจมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากสภาพสังคมสอนให้เพศชายต้องมีความกล้าต่อสู้ เป็นผู้นำในการดำเนินชีวิตครอบครัว จึงต้องมีความระวังในการรับการจูงใจ ส่วน ดิเรก (2524) ได้กล่าวว่าเพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเพศชาย

อายุ บุคคลที่มีอายุน้อยมักยอมรับสิ่งใหม่ได้เร็วกว่าบุคคลที่มีอายุมาก เนื่องจากบุคคลที่มีอายุน้อยมักได้รับการศึกษามากกว่า หรือประกอบกับบุคคลที่มีอายุน้อยมีความใคร่รู้ใคร่แสวงหา และไม่ต้องพะวงกับความมั่นคงทางสังคมเท่าใดนัก จึงกล้าเสี่ยงกล้าทดลองในการรับสิ่งใหม่นอกจากนี้บุคคลที่มีอายุน้อยมีกรอบแห่งการอ้างอิง (Frame of Reference) ไม่สมบูรณ์นัก การให้ข่าวสารใหม่ที่มีเหตุผลจึงสามารถจูงใจบุคคลกลุ่มนี้ได้ง่ายกว่า ส่วนดิเรก (2524) กล่าวว่าบุคคลที่อยู่ในวัยรุ่นจะยอมรับเร็วที่สุดและช้าลงไปตามลำดับเมื่ออายุมากขึ้น

ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจและสังคม บุคคลที่มีความมั่นคงพอควรหรือดี จะรับสิ่งใหม่ได้ง่ายกว่าบุคคลที่อยู่ในสภาพที่มีความมั่นคงน้อย (อนุชา, 2544 อ้างถึงใน นรินทร์ชัย, 2539)

การอยู่ใกล้เมืองและความสนใจในข่าวสาร โดยทั่วไปสิ่งใหม่มักนำจากในเมืองหรือแหล่งที่เจริญแล้วไปสูงชนบท ดังนั้น บุคคลที่มีความใกล้ชิดกับข่าวคราวในเมืองอาจโดยตรงเช่น การเดินทางไปในเมืองด้วยกิจกรรม หรือโดยอ้อม เช่น ฟังรายการวิทยุ ชมรายการโทรทัศน์ อ่านข่าว

สิ่งพิมพ์มีระดับการยอมรับสูงกว่าผู้ที่ไม่ค่อยมีความใกล้ชิดกับข่าวคราวในเมืองแล้ว ก็ปรากฏว่าผู้ที่มีความใกล้ชิดกับข่าวคราวในเมืองมากกว่ามักเป็นผู้ที่ยอมรับสิ่งใหม่เร็วกว่า

ทัศนคติทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง บุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มักยอมรับสิ่งใหม่ได้ง่ายกว่าบุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง

ความรู้ บุคคลที่มีระดับความรู้ต่างกัน ตลอดจนสติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจต่างกัน ย่อมเป็นผลให้รับสิ่งใหม่เร็วหรือช้าต่างกัน

2. ปัจจัยด้านพฤติกรรมสื่อสารของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย พฤติกรรมการติดตามข่าวสาร ซึ่งมีทั้งข่าวสารที่มาจากแหล่งข่าวที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข่าวสารที่มาจากภายนอกชุมชน ความใกล้ชิดข่าวสาร ซึ่งพฤติกรรมการสื่อสารของแต่ละคนจะประกอบด้วย ผู้สื่อสารหรือแหล่งกำเนิดข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับข่าวสาร ซึ่งในองค์ประกอบดังกล่าว ช่องทางการสื่อสารมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะกำหนดว่าข่าวสารประเภทใดที่ผู้ส่งข่าวสารจะใช้เพื่อก่อให้เกิดผลสำเร็จในการส่งเสริมความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมใหม่ ๆ แก่ผู้รับข่าวสาร ในทิศทางที่ผู้ส่งข่าวสารต้องการได้ ซึ่งแบ่งประเภทของช่องทางการสื่อสารออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ช่องทางการสื่อสารมวลชน เป็นการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนทั้งหมด เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2.2 ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลที่มีจำนวนไม่มากนัก และยังหมายความรวมถึงการติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น ญาติ เพื่อนฝูง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

นอกจากนี้ ชนานันท์ (2545 อ้างถึงใน นาด, 2530) ให้แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของแหล่งข่าวที่มีต่อบุคคลในกระบวนการยอมรับแต่ละขั้น ซึ่งแหล่งข่าวนี้อาจแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และนิตยสาร
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ นักส่งเสริม เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือครู
3. เพื่อนและเพื่อนบ้าน
4. พ่อค้าและพนักงานขายของเอกชน

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประเภทของการยอมรับเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ไม่ยอมรับ หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับการมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษา และประเภทที่สอง การยอมรับ หมายถึง เห็นด้วยกับการมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ศึกษา

กรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย

การตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาและวิธีการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีดังนี้

รัชนิวรรณ และพรทิพย์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการเปลี่ยนแปลงแนวชายฝั่งทะเลของ กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา เขตบางขุนเทียน พบว่า พื้นที่เขตบางขุนเทียนมีการสูญเสีย เนื่องจาก น้ำทะเล ผลจากการทำกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การทำนาุ้งทำให้สภาพธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไป เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น เช่น ปัญหาดินเค็ม ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ทำกิน ปัญหาสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง การศึกษาพื้นที่จากภาพถ่ายทางอากาศปี 2512 และภาพถ่ายจากดาวเทียมปี 2535 เปรียบเทียบการใช้

ที่ดินและการสัมภาษณ์จากชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่อยู่มาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ พบว่าทะเลรุกเข้ามาใน แผ่นดินเพิ่มขึ้นทุกปี นาุ้งเสียหายหนักเนื่องจากน้ำทะเลกัดเซาะจนตลิ่งพัง ชาวบ้านมีแนวโน้มที่จะ ขายที่ดินและย้ายไปอยู่ที่อื่น เปลี่ยนอาชีพไปทำงานเป็นลูกจ้างโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่บริเวณ ใกล้เคียง

เนื่องจากปัญหาดังกล่าวหน่วยงานรัฐโดย สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2544) ได้จัดทำ โครงการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน ซึ่งเสนอทางเลือกการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยการพิจารณาถึงความเหมาะสมประกอบกับการวิเคราะห์เบื้องต้นทางเศรษฐศาสตร์ แสดงถึง ผลประโยชน์เพิ่มขึ้นของรายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์โดยฟื้นฟูสภาพ ป่าชายเลน และควบคุมการพัฒนาเมืองและผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก่อให้เกิดความร่วมมือและการสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ การ เผยแพร่ความรู้ในด้านระบบนิเวศชายฝั่งทะเลให้กับประชาชน โดยทั่วไป

กองควบคุมทางผังเมือง (2545) ดำเนินโครงการปรับปรุงฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน และชายทะเล เขตบางขุนเทียน มีการก่อสร้างศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์ธรรมชาติป่าชายเลน ทางเดิน

ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นเส้นทางสัญจรของประชาชน และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

กองวิชาการและแผนงาน (2545) ได้ศึกษาปัญหาการกัดเซาะพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนและแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟู โดยจัดประชุมสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 168 คน เพื่อหาแนวทางดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าว สรุปแนวทางการดำเนินงานระยะสั้น ดังนี้

- 1) ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างแนวป้องกันคลื่นหรือปะการังเทียม โดยเพิ่มจำนวนแถวของแนวกันคลื่นมากกว่าเดิม 3-4 เท่าของแนวกันคลื่นเดิมที่ทางกรุงเทพฯ ได้ดำเนินการแล้ว
- 2) ดำเนินการปลูกป่าชายเลนบริเวณพื้นที่ด้านในให้มากขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่สำนักผังเมืองกำลังดำเนินการแล้ว
- 3) สนับสนุนโครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง จัดตั้งศูนย์การศึกษา ที่พักผ่อนที่ท่องเที่ยว ให้ชุมชนเข้ามาเป็นแกนนำในการดำเนินการและกรุงเทพฯ เป็นผู้ให้การสนับสนุน
- 4) กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพประมง (การเพาะเลี้ยงตามธรรมชาติ การเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง และปู)

ในส่วนของผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ มีดังนี้

1. เพศ ธนพร (2543 อ้างถึงใน ดิเรก, 2522) พบว่า เพศต่างกันมีอัตราการยอมรับที่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงยอมรับการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเพศชาย เช่นเดียวกับอลงกรณ์ (2534) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของชาวบ้านในหมู่บ้านเทคโนโลยี ศึกษาโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนบทของกระทรวงวิทยาศาสตร์ พบว่า เพศหญิงมีการยอมรับมากกว่าเพศชาย

2. อายุ ธนพร (2543 อ้างถึงใน ดิเรก, 2522) พบว่า บุคคลที่อยู่ในอายุน้อยยอมรับเร็วที่สุดและช้าลงไปตามลำดับเมื่ออายุมากขึ้น จากงานวิจัยส่วนใหญ่ ผู้มีอายุน้อยจะยอมรับนวัตกรรมมากกว่าผู้ที่มีอายุมาก (ชนานันท์, 2543; รัชมน, 2544; ทิพย์ณี, 2545 และอุมาพร, 2545) อาจเนื่องมาจากผู้มีอายุ

น้อยกว่าอยู่ในวัยของการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาวะสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและจำเป็นต้องแสวงหาข่าวสารอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้ที่มีอายุน้อยจึงเป็นผู้ที่คุ้นเคยและมีความพร้อมในการที่จะปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในชีวิต (อุมาพร, 2545) วรศักดิ์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เมื่อดูสัดส่วนร้อยละของกลุ่มประชาชนที่มีอายุน้อยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากกว่ากลุ่มของประชาชนที่มีอายุมาก

3. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานย่อมจะมีความเข้าใจในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งมีความรักในท้องถิ่นที่อาศัย สิรินาถ (2537) ได้ศึกษาการยอมรับระบบบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม พบว่า ตัวแปรระยะเวลาที่อยู่อาศัย มีผลต่อการยอมรับระบบบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชน ซึ่งในการศึกษาของจักรชัย (2545) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาความคิดเห็นชุมชนคลองบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. รายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลมีค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมแตกต่างกัน ผู้ที่มีรายได้สูงมักนิยมเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์และนิยมนำข่าวสารที่มีเนื้อหาค่อนข้างหนัก นอกจากนี้รายได้ยังกำหนดความต้องการ ความคิดเห็น และพฤติกรรมของคนเกี่ยวกับการยอมรับสิ่งใหม่ ๆ (ทิพย์มณี, 2545 อ้างถึงใน ยุบล, 2543)

5. สถานภาพทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถอธิบายลักษณะบุคคลในการยอมรับสิ่งใหม่ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากบุคคลที่มีสถานภาพหรือการดำรงตำแหน่งทางสังคมสูงจะมีประสบการณ์มากที่จะตัดสินใจหรือเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ต้องคำนึงถึงผลได้ผลเสียอย่างรอบคอบก่อน ภาวนี (2529) ศึกษาการยอมรับและการรับรู้บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในชุมชน

6. การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับสิ่งใหม่ ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่ง Roger and Shoemaker (1971: 22-23) อ้างจาก เพ็ญพิมล

(2545) กล่าวว่าผู้ยอมรับสิ่งใหม่ก่อนยอมมีประสบการณ์ในอดีตนานกว่าและเห็นความสอดคล้องของสิ่งใหม่มากกว่าผู้ยอมรับในภายหลัง

7. การรับรู้ข่าวสาร ได้แก่ การอ่าน การฟัง รวมทั้งความคิดที่มีเหตุผลในขณะเดียวกันยังมีความสามารถในการพูด การเขียนด้วย ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างตัวเองและเพื่อนบ้านให้เกิดความเชื่อมั่นในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น (ชนพร, 2543 อ้างถึงใน ดิเรก, 2522) ในการเผยแพร่นวัตกรรมให้แก่ประชาชนนั้น สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ มีความสำคัญในการรับรู้ และให้ความสนใจแก่ประชาชนถึงสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (ชนพร, 2543) ชนพันธ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการยอมรับการบริโภคสิ่งมีชีวิตที่ตัดต่อพันธุกรรม (GMOs) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่ตัดต่อพันธุกรรม มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการบริโภคสิ่งมีชีวิตที่ตัดต่อพันธุกรรม

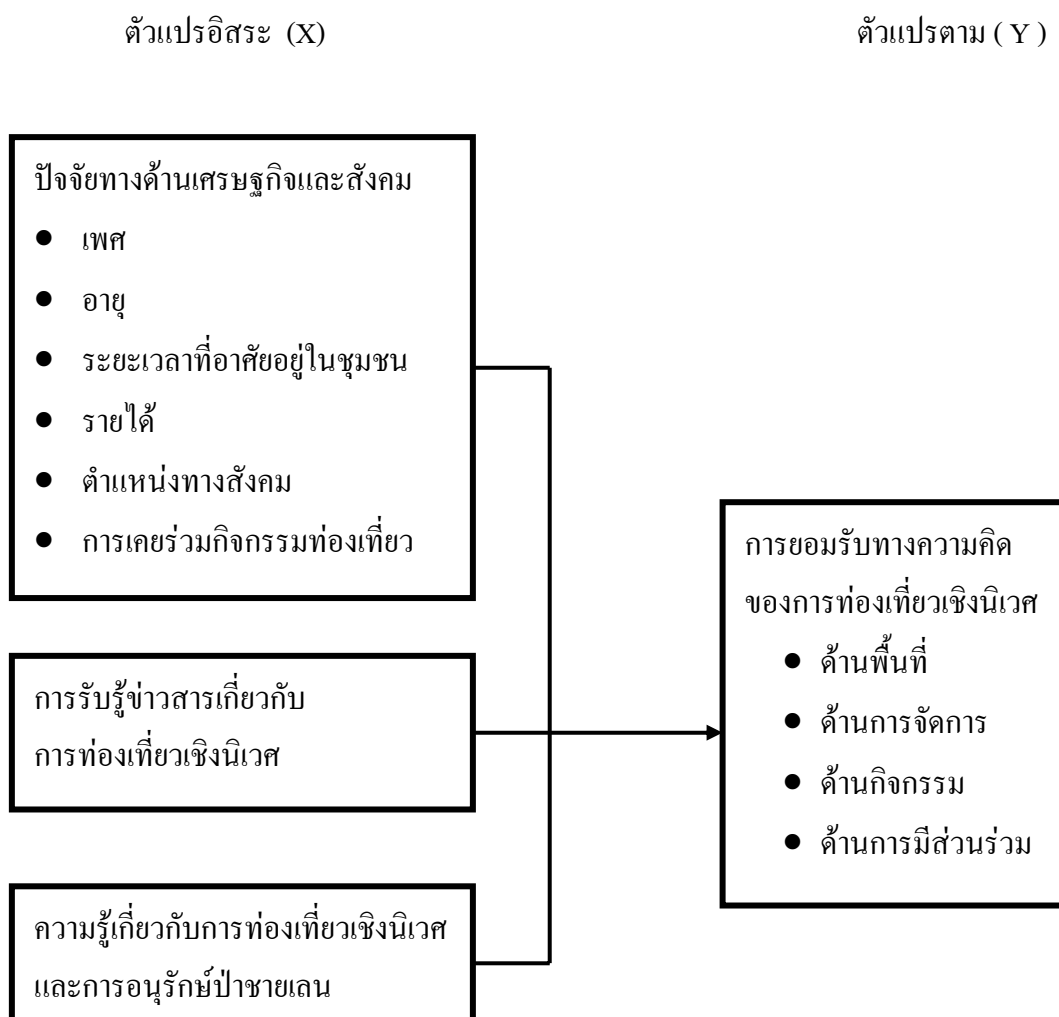
8. ความรู้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรม เนื่องจากบุคคลมีความรู้ความสามารถในการจดจำเรื่องราวที่ตนพบเห็นและแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จึงสามารถเก็บรวบรวมเรื่องราวความรู้ที่ตนมีอยู่ถ่ายทอดไปให้ผู้อื่นได้ ดังนั้น ผู้ที่มีความรู้จะสามารถเข้าถึงเหตุผลความจำเป็น แนวทางปฏิบัติ และมีความเชื่อมั่นต่อการเปลี่ยนแปลง (อุมาพร, 2545) กัลยา (2544) ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับรูปแบบการจัดองค์การทางสังคมแบบใหม่ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในองค์การภาครัฐ: ศึกษากรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในระดับสูงมีระดับการยอมรับมากกว่าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลางและระดับต่ำ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดตัวแปรออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลกับการยอมรับต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม คือ เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนรายได้ สถานภาพทางสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

3. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ และค่าที่เปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรตามหมายถึงการยอมรับต่อองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนและทรัพยากรทางทะเล ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

ภาพที่ 5 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

จากตัวแปรดังกล่าวสามารถนำมาตั้งสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

1. เพศมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. อายุมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. รายได้มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
5. ตำแหน่งทางสังคมมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
6. การเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
7. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
8. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ซึ่งได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ในการวิจัยประกอบด้วย การกำหนดประชากรที่ศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การกำหนดประชากรที่ศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง

หน่วยในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้หน่วยในการวิเคราะห์เป็นปัจเจกบุคคล ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน หรือเป็นตัวแทนครัวเรือน หรือบุคคลทั่วไปที่เป็นผู้ประกอบการเกี่ยวข้องกับการทำงานในพื้นที่ศึกษา ที่มีอายุมากกว่า 18 ปี มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชนที่ศึกษามากกว่า 1 ปีขึ้นไป และมีรายได้ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระยะเวลาที่ทำการสอบถามข้อมูล ผู้ประกอบการรายย่อยที่ค้าขายอยู่ในบริเวณที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่วนกลุ่มตัวอย่างของคณะกรรมการชุมชนที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในระยะเวลาที่สอบถามข้อมูลภายในเดือนพฤศจิกายน 2548 ถึง มกราคม 2549

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลจากฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งบริเวณชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนที่เป็นพื้นที่ในการวิจัย มีการแบ่งชุมชนออกเป็นชุมชนบริเวณทะเลใกล้และชุมชนบริเวณทะเลไกล จำนวนละ 6 ชุมชน รวมเป็น 12 ชุมชน มีทั้งหมด 1,066 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กำหนดหาขนาดของครัวเรือนตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของชุมชนทั้งหมดดังกล่าว โดยใช้สูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงใน บุญธรรม, 2545) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้ n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการวิจัย

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดให้เท่ากับ 0.05

กำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 หมายถึง ในการสุ่มตัวอย่าง ประชากร 100 ครั้ง มีโอกาสผิดพลาดได้เพียง 5 ครั้งถูกต้อง 95 ครั้ง

$$\begin{aligned} \text{เพราะฉะนั้นจำนวนตัวอย่างคือ } n &= \frac{1,066}{1 + (1,066)(0.05)^2} \\ &= 290 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

2. การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 290 ตัวอย่างเพื่อให้ครอบคลุมประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนโดยตรงและกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยทางอ้อม จึงได้แบ่งออกเป็น กลุ่มประชาชนทั่วไป 200 ตัวอย่าง กลุ่มผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนจำนวน 30 ตัวอย่างตามที่บุญธรรม (2545) เสนอว่า การใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณค่าพารามิเตอร์และการทดสอบสมมติฐานในทางปฏิบัติ ถ้ายึดทฤษฎีแนวโน้มนำเข้าสู่ส่วนกลาง คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ที่ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร การกระจายของตัวอย่างจะเป็นแบบโค้งปกติ กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตัวอย่างขึ้นไปจึงจะถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เพราะเมื่อ

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนตั้งแต่ 30 ตัวอย่างขึ้นไป การกระจายของค่าสถิติตัวอย่างจะมีค่าใกล้เคียงกับการกระจายแบบโค้งปกติ และกำหนดกลุ่มตัวอย่างของคณะกรรมการชุมชนจำนวน 60 ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน ตามการจำแนกของฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักเขตบางขุนเทียน ซึ่งพิจารณาการแบ่งตามลักษณะที่ตั้งของชุมชนชายฝั่งทะเลที่อยู่ใกล้และไกลจากฝั่งที่เป็นพื้นที่ชุมชนเมือง โดยแบ่งออกเป็น ชุมชนบริเวณทะเลใกล้ และชุมชนบริเวณทะเลไกล จำนวนทั้งหมด 12 ชุมชน และคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนสัดส่วนกับจำนวนประชากรโดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วน ดังนี้

$$n_i = n \frac{N_i}{N}$$

เมื่อกำหนดให้

$$\begin{aligned} n_i &= \text{จำนวนตัวอย่างในชุมชน } i \\ n &= \text{จำนวนตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด} \\ N_i &= \text{จำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชน } i \\ N &= \text{จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,066 ครัวเรือน} \end{aligned}$$

ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของแต่ละชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 การเลือกครัวเรือนตัวอย่างของกลุ่มประชาชนทั่วไป โดยกำหนดจุดอ้างอิงคือบ้านของผู้นำชุมชน จากนั้นจึงเก็บข้อมูลจากบ้านถัดไปที่มีคนอยู่โดยเว้นในกรณีที่บ้านติดกัน เพื่อให้มีการกระจายอย่างทั่วถึงและครอบคลุมพื้นที่ จนครบจำนวนตามสัดส่วนการกระจายประชากรในแต่ละชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การเลือกกลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการ โดยการสุ่มตัวอย่างเป็นระบบ (Systematic sampling) ช่วงในการสุ่มตัวอย่างตามลำดับการตั้งร้านหรือแผงขายของ กำหนดจุดอ้างอิงคือบริเวณร้านแรกที่เดินเข้าไปในสถานที่ที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณแหล่ง

รวมของฝากชายทะเลบางขุนเทียน และบริเวณหน้าโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ เก็บข้อมูลจากร้านหรือแผงแรก โดยเว้นในกรณีที่ร้านติดกัน และในกรณีที่ไม่มีคนอยู่ให้เป็นร้านถัดไปแทน

ขั้นตอนที่ 5 การเลือกกลุ่มตัวอย่างของคณะกรรมการชุมชน โดยเลือกสุ่มตามการอ้างอิงรายชื่อซึ่งแต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการประมาณ 7 คน เลือกมาชุมชนละ 5 คน โดยเลือกลำดับที่ 1-5 ถ้าลำดับใดไม่อยู่หรือไม่สะดวกให้เป็นลำดับถัดไป จนครบจำนวน 5 คนในแต่ละชุมชน จากทั้งหมด 12 ชุมชน

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนทั้งหมดและจำนวนครัวเรือนตัวอย่าง จำแนกตามชุมชนที่ศึกษา

ลำดับที่	ชื่อชุมชน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง
<u>ชุมชนบริเวณทะเลใกล้</u>			
1.	ชุมชนหัวป่า	93	17
2.	ชุมชนบางเพนียง	95	18
3.	ชุมชนคลองรางยายเพียร	115	22
4.	ชุมชนเชิงดาแพ	170	32
5.	ชุมชนวัดประชาบำรุง	69	13
6.	ชุมชนคลองสาม	72	14
<u>ชุมชนบริเวณทะเลไกล</u>			
7.	ชุมชนคลองพิทยาลงกรณ์	200	38
8.	ชุมชนหลวงพ่อเต่า	59	11
9.	ชุมชนชายทะเล – บางขุนเทียน	60	11
10.	ชุมชนศรี कुमार	38	7
11.	ชุมชนเสาธง	35	7
12.	ชุมชนแสนตอ	60	10
	รวม	1,066	200

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย คือ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ที่ได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย รวมทั้งศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย คำถาม 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งทางสังคม มีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close-end question) รายได้ อายุ และระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-end question)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเคยได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา การระบุแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละระดับความถี่ในการรับข่าวสารและความคิดเห็นต่อการได้รับข่าวสาร มีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด และความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับข่าวสารการท่องเที่ยวเพิ่มเติมมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ส่วนของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามการจัดการทั้ง 4 ด้านคือ การจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการด้านการมีส่วนร่วม ส่วนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นความรู้เกี่ยวกับความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนและผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 5 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในแหล่งธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ รูปแบบที่ 3 การท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น รูปแบบที่ 4 การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านกิจกรรมนันทนาการ และรูปแบบที่ 5 การ

ท้องที่เกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด และเลือกจัดลำดับความสำคัญมา 3 ลำดับเป็นคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 5 ข้อมูลการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ประกอบด้วย การยอมรับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

โครงสร้างแบบสอบถามและการกำหนดค่าตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1_ ข้อมูลพื้นฐานของลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่

เพศ จำแนกเป็น ชายหรือหญิง โดยกำหนดให้ เพศชายกำหนดรหัสให้เป็น 1 เพศหญิง กำหนดรหัสให้เป็น 2

อายุ เป็นคำถามปลายเปิดโดยให้ระบุอายุตามความเป็นจริงถ้าเกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี ซึ่งข้อมูลจากการศึกษาพบว่าอายุต่ำที่สุดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 18 ปี และมากที่สุด 62 ปี มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 11 ปี มีค่ากลาง (Mean) เท่ากับ 41 ปี เมื่อนำมาหาช่วงอายุ โดยแบ่งตามเกณฑ์การจัดแบ่งตามช่วงอายุที่จัดเป็นกลุ่มวัยหนุ่มสาว วัยทำงาน วัยกลางคน และวัยสูงอายุดังนี้

1) ช่วงอายุที่อยู่ในระดับต่ำกว่า 31 ปี กำหนดรหัสให้เป็น 1

2) ช่วงอายุที่อยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี กำหนดรหัสให้เป็น 2

3) ช่วงอายุที่อยู่ในช่วงอายุ 41 - 50 ปี กำหนดรหัสให้ เป็น 3

4) ช่วงอายุที่อยู่ในช่วงอายุมากกว่า 50 ปี กำหนดรหัสให้ เป็น 4

สถานภาพการสมรส จำแนกเป็น โสดกำหนดรหัสให้ เป็น 1 สมรสกำหนดรหัสให้ เป็น 2 และ หย่าร้างกำหนดรหัสให้ เป็น 3

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดโดยให้ระบุระยะเวลาตามความเป็นจริงที่อาศัยอยู่ในชุมชนระบุเป็นจำนวนปี ซึ่งผลการศึกษาเมื่อนำระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่ำที่สุด 4 ปี และมากที่สุด 61 ปี มาแบ่งตามที่กำหนดไว้ดังนี้

1) ช่วงของระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่ำกว่าและเท่ากับ 20 ปี กำหนดรหัสให้ เป็น 1

2) ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ในช่วงระยะเวลา 21 - 30 ปี กำหนดรหัสให้ เป็น 2

3) ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ในช่วงระยะเวลา 31 - 40 ปี กำหนดรหัสให้ เป็น 3

4) ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ในช่วงระยะเวลา 41 - 50 ปี กำหนดรหัสให้ เป็น 4

5) ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ในช่วงระยะเวลามากกว่า 50 ปีขึ้นไป กำหนดรหัสให้ เป็น 5

ระดับการศึกษา จำแนกระดับการศึกษา เป็น ไม่ได้เรียนหนังสือ กำหนดรหัสให้ เป็น 1 ประถมศึกษากำหนดรหัสเป็น 2 มัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดรหัสเป็น 3 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. กำหนดรหัสเป็น 4 อนุปริญญา/ปวส. กำหนดรหัสเป็น 5 และปริญญาตรีกำหนดรหัสเป็น 6

อาชีพ จำแนกตามอาชีพดังนี้ ประมงกำหนดรหัสเป็น 1 รับจ้างกำหนดรหัสเป็น 2 ค้าขาย กำหนดรหัสเป็น 3 ข้าราชการกำหนดรหัสเป็น 4

รายได้ ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิดโดยระบุเป็นจำนวนบาท/ปี

ซึ่งผลการศึกษาเมื่อนำรายได้ต่ำที่สุด 50,000 บาท/ปี และรายได้มากที่สุด 4,000,000 บาท/ปี มาแบ่งเป็นช่วงของรายได้ โดยแบ่งตามเกณฑ์ดังนี้

การจัดลำดับ

- 1) ช่วงรายได้ต่ำกว่า 60,000 บาท/ปี เป็นช่วงรายได้ที่อยู่ในระดับต่ำ กำหนดรหัสให้เป็น 1
- 2) ช่วงรายได้ที่อยู่ระหว่าง 60,000 - 90,000 บาท/ปี กำหนดรหัสให้เป็น 2
- 3) ช่วงรายได้ที่อยู่ระหว่าง 90,001 - 120,000 บาท/ปี กำหนดรหัสให้เป็น 3
- 4) ช่วงรายได้ที่มากกว่า 120,000 บาท/ปี กำหนดรหัสให้เป็น 4

สถานภาพทางสังคม จำแนกเป็น ประชาชนทั่วไป กำหนดรหัสเป็น 1 คณะกรรมการชุมชน และประธานชุมชนกำหนดรหัสเป็น 2 และผู้ประกอบการกำหนดรหัสเป็น 3

การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว จำแนกเป็น ไม่เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวกำหนดรหัสเป็น 0 เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวกำหนดรหัสเป็น 1

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาวัดโดย ระบุว่า

ไม่เคย ให้คะแนนเป็น 0 คะแนน

เคย ให้คะแนนเป็น 1 คะแนน

ความถี่ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อ วิทยุ/โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร/วารสาร/สิ่งพิมพ์อื่นๆ เจ้าหน้าที่เขตบางขุนเทียน ผู้นำกลุ่ม/ชุมชน เพื่อนบ้าน/เพื่อน และญาติ

เกณฑ์การให้คะแนน

ไม่เคย	ให้คะแนนเป็น 0 คะแนน
อย่างน้อย 1-2 ครั้ง/เดือน	ให้คะแนนเป็น 1 คะแนน
มากกว่า 2 ครั้ง/เดือน	ให้คะแนนเป็น 2 คะแนน

การจัดระดับ

ข้อคำถามเพื่อการวัดระดับการรับรู้ข่าวสาร จำนวน 7 ข้อ รวม 14 คะแนนเมื่อนำผลคะแนนที่ได้มารวมกันจะมีคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 14 คะแนน ค่ากลาง (Mean) เท่ากับ 7 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3 แล้วประเมินระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็น 3 ระดับ ด้วยการแบ่งตามเกณฑ์คะแนนที่กำหนดไว้ดังนี้

1) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต่ำ กำหนดให้คะแนนน้อยกว่า 4 คะแนนเป็นการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับต่ำ กำหนดรหัสเป็น 1

2) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง กำหนดให้คะแนนที่อยู่ในช่วง 4-10 คะแนน เป็นระดับปานกลาง กำหนดรหัสเป็น 2

3) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง กำหนดให้คะแนนที่อยู่ในช่วง 11-14 คะแนน เป็นระดับสูง กำหนดรหัสเป็น 3

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คือ ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม ส่วนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คือ ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน การฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน และการเก็บรักษาทรัพยากรป่าชายเลนให้คนในรุ่นลูกหลานต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน

ความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเมินจากการตอบคำถามที่กำหนด

ตอบผิด ให้คะแนนเป็น 0 คะแนน

ตอบถูก ให้คะแนนเป็น 1 คะแนน

การจัดระดับ

นำผลจากการตอบคำถามในแต่ละข้อ จำนวน 20 ข้อมารวมกันแล้วพิจารณาการกระจายของคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างซึ่งพบว่าผู้ได้คะแนนต่ำสุดได้ 2 คะแนน สูงสุด 19 คะแนน มีค่ากลาง (Mean) เท่ากับ 13 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2 ดังนั้นจึงแบ่งระดับความรู้ออกเป็น 3 ระดับ ตามเกณฑ์การกำหนดระดับดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับต่ำ กำหนดให้คะแนนที่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 11 คะแนน กำหนดรหัสให้เป็น 1

2) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง กำหนดให้คะแนนที่อยู่ในช่วง 11-15 คะแนน กำหนดรหัสให้เป็น 2

3) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับสูง กำหนดให้คะแนนอยู่ในช่วง 16 - 19 คะแนน กำหนดรหัสให้เป็น 3

ส่วนที่ 4 การกำหนดหรือการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยว เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวใดที่เหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยแบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น 5 รูปแบบดังนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กำหนดรหัสเป็น 1

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในแหล่งธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ กำหนดรหัส
เป็น 2

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น กำหนดรหัสเป็น 3

รูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านกิจกรรมนันทนาการ กำหนดรหัสเป็น 4

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ กำหนดรหัสเป็น 5

โดยเลือกจัดลำดับความสำคัญมา 3 ลำดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน คือ

ลำดับที่เลือกเป็นอันดับ 1	ให้คะแนนเป็น 3 คะแนน
ลำดับที่เลือกเป็นอันดับ 2	ให้คะแนนเป็น 2 คะแนน
ลำดับที่เลือกเป็นอันดับ 3	ให้คะแนนเป็น 1 คะแนน
ส่วนที่เหลือที่ไม่มีการเลือกอันดับเลย	ให้คะแนนเป็น 0 คะแนน

และถ้าเลือกการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกี่ยวข้องกัน 3 รูปแบบ
คือ รูปแบบที่ 1, 2 และ 3 กำหนดรหัสให้เป็น 1 ถ้าเลือกรูปแบบอื่นที่ไม่เป็นไปตามรูปแบบการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 3 รูปแบบ กำหนดรหัสให้เป็น 2

ส่วนที่ 5 การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
ประกอบด้วย การยอมรับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม
และด้านการมีส่วนร่วม

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับการเห็นด้วย/ยอมรับ	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ไม่เห็นด้วย/ไม่ยอมรับ	1 คะแนน	4 คะแนน
ไม่ค่อยเห็นด้วย/ไม่ค่อยยอมรับ	2 คะแนน	3 คะแนน
เห็นด้วย/ยอมรับ	3 คะแนน	2 คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ยอมรับมาก	4 คะแนน	1 คะแนน

การจัดลำดับ

เมื่อนำผลคะแนนมารวมกันเพื่อจัดระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 79 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 50 คะแนน มีค่ากลาง (Mean) เท่ากับ 65 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5 จัดลำดับโดยใช้เกณฑ์การแบ่งเป็น 3 ระดับคือ การยอมรับระดับสูง ระดับปานกลางและระดับต่ำ แบ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

- 1) การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในระดับ ต่ำ กำหนดให้คะแนนที่อยู่ในช่วง 50 – 60 คะแนนเป็นระดับต่ำ กำหนดรหัสให้เป็น 1
- 2) การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในระดับ ปานกลาง กำหนดให้คะแนนคะแนนอยู่ในช่วง 61 - 70 คะแนน เป็นระดับปานกลาง กำหนดรหัสให้เป็น 2
- 3) การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในระดับ สูง กำหนดให้คะแนนที่อยู่ในช่วง 71 - 80 คะแนน เป็นระดับสูง กำหนดรหัสให้เป็น 3

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา ประกอบด้วย ปัญหาการจัดการด้านพื้นที่ การจัดการท่องเที่ยว การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยวและการจัดการด้านการมีส่วนร่วม

เกณฑ์การให้คะแนน

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว

ไม่มีปัญหา	ให้คะแนนเป็น	1 คะแนน
มีปัญหาน้อย	ให้คะแนนเป็น	2 คะแนน
มีปัญหาบ้าง	ให้คะแนนเป็น	3 คะแนน
มีปัญหามาก	ให้คะแนนเป็น	4 คะแนน

การจัดระดับ

ผลคะแนนที่ได้จากข้อคำถาม 17 ข้อ มีคะแนนรวมทั้งหมด 68 คะแนน จากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 27 คะแนน คะแนนสูงสุดเท่ากับ 68 คะแนน มีค่ากลาง (Mean) เท่ากับ 54 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 9 ใช้เกณฑ์การแบ่งการยอมรับการท้องเกี่ยวเชิงนิเวศเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ระดับปัญหาการท้องเกี่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในระดับต่ำ กำหนดให้คะแนนที่ต่ำกว่า 45 คะแนน ซึ่งมีคะแนนอยู่ในช่วง 27-44 คะแนนเป็นระดับต่ำ กำหนดรหัสให้เป็น 1
- 2) ระดับปัญหาการท้องเกี่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในระดับปานกลาง กำหนดให้คะแนนคะแนนอยู่ในช่วง 45-63 คะแนน เป็นระดับปานกลาง กำหนดรหัสให้เป็น 2
- 3) การยอมรับการท้องเกี่ยวเชิงนิเวศที่อยู่ในระดับสูง กำหนดคะแนนที่อยู่ในช่วง 64-68 คะแนน เป็นระดับสูง กำหนดรหัสให้เป็น 3

การทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) การทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content validity) และการใช้ถ้อยคำ (Wording) เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำไปตรวจสอบแบบสอบถามที่เคยมีผู้วิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงเหมาะสมในการเก็บข้อมูลจริง

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงเบื้องต้นแล้ว ไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างอื่นจำนวน 30 ชุด แล้วจึงนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร Cronbach alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือของตัวแปร (Alpha) ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ป่าชายเลนเท่ากับ 0.904   ความคิดเห็นการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เท่ากับ 0.708

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ใช้ในการศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จากหน่วยงานราชการต่าง ๆ การค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ

การรวบรวมข้อมูลของพื้นที่ศึกษา ลักษณะทางกายภาพและชีวภาพ สภาพเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการใช้ที่ดิน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน สำนักกองผังเมือง กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ยังรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการและวิทยานิพนธ์จากห้องสมุด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดสภาวิจัยแห่งชาติ เป็นต้น

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลได้จากการใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นลักษณะโครงสร้างของข้อมูลที่จัดเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลลักษณะทางด้านสังคม ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นคือประธานชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชนเพื่อให้เป็นผู้ชี้แนะเส้นทางในการออกเก็บข้อมูล

2) จัดให้มีผู้ช่วยสัมภาษณ์เพื่อเก็บแบบสอบถาม โดยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งชี้แนะให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูล และให้เข้าใจคำถามทุกข้อ ผู้ช่วยสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในด้านการเก็บข้อมูลภาคสนามมาแล้ว

3) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเสร็จแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำแบบสอบถามมาตรวจความถูกต้อง เพื่อสร้างคู่มือลงรหัส และนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดลงรหัส จากนั้นนำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วมาทำการประมวลผล โดยวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่

1.1 การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ เพื่อใช้ในการอธิบายและนำเสนอข้อมูลลักษณะสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ควบคู่กับค่ากลาง เพื่อแสดงการกระจายของข้อมูล

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) เพื่อใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ดังนี้

2.1. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

2.2.วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

2.2.1) t-test เป็นสถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบความแตกต่างของสองกลุ่มตัวอย่าง (Two-groups differential test) ได้แก่ เพศและการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

2.2.2) F-test (One way ANOVA) เพื่อการทดสอบความแตกต่างของตัวแปรที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ รายได้ สถานภาพทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (Multiple comparison) LSD (Least – significant difference) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยมีเงื่อนไขว่า ค่าแปรปรวนของข้อมูลทุกชุดต้องเท่ากัน

2.2.3) สถิติทดสอบ Welch ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกลุ่มต่างๆ เมื่อค่าความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ได้แก่ ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงซ้อนคือ Dunnett' T3

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลจากการวิจัย การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามที่มีทั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด ได้นำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และอภิปรายผล มีดังนี้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม และการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลและระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อมูลระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการยอมรับและระดับการยอมรับทางความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการกำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวในพื้นที่ และข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดรูปแบบท่องเที่ยวในพื้นที่

ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อบอกให้ทราบถึงลักษณะบางประการที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ซึ่งรายละเอียดข้อมูลทั่วไปมีดังนี้ (ตารางที่ 2)

เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ มากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย (ร้อยละ 54.5) และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 45.5

อายุ

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามส่วน (ร้อยละ 39.0) มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 41- 50 ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุน้อยกว่าและเท่ากับ 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.6 ส่วนช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปีมีร้อยละ 20.3 และช่วงอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 12.1

สถานภาพ

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 64.1) มีสถานภาพสมรส รองลงมา คือ สถานภาพ โสดมีร้อยละ 28.6 และมีเพียงร้อยละ 7.2 ที่มีสถานภาพหย่าร้าง

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็น ร้อยละ 28.3 รองลงมาคือ ช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.5 ส่วนช่วงเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่าและเท่ากับ 20 ปีถึงร้อยละ 19.3 ช่วงเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 18.6 และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 8.3

ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 46.9) มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 17.9, 13.4 และ 11.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา/ปวส.และปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.2 และ 3.8 ตามลำดับ

อาชีพ

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 42.1) มีอาชีพรับจ้าง รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพประมงร้อยละ 29.7 ประกอบอาชีพประมงทั้งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและจับสัตว์น้ำ เช่น ทำวังกุ้ง เพาะเลี้ยงหอยแครง และจับสัตว์น้ำโดยทำโปงพาง เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 24.1 ประกอบอาชีพค้าขาย และร้อยละ 4.1 ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/พนักงานบริษัท ทั่วไป

รายได้

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสาม (ร้อยละ 39.0) มีรายได้ระหว่าง 60,001 – 90,000 บาท/ปี มีรายได้ระหว่าง 90,001 – 120,000 บาท/ปี และรายได้น้อยกว่าและเท่ากับ 60,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 26.2 และ 21.4 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 120,000 บาท/ปี มีอยู่ร้อยละ 13.4

ตำแหน่งทางสังคม

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 69.8) มีตำแหน่งทางสังคมเป็นประชาชนทั่วไปที่ไม่มีตำแหน่งหรือเป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการชุมชน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีอยู่เพียงร้อยละ 20.7 และ 10.4 ตามลำดับ

การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสาม (ร้อยละ 77.2) ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่มีเพียงร้อยละ 22.8 ในการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วยกลุ่มที่เคยขายอาหารทะเลทั้งสดและแห้งร้อยละ 21.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ร้อยละ 19.7 ขับเรือนำเที่ยว ร้อยละ 18.2 ขายของที่ระลึก ร้อยละ 16.7 ทำหน้าที่บริการเสิร์ฟให้กับนักท่องเที่ยว ร้อยละ 12.1 และขายบัตรนำเที่ยว ร้อยละ 10.6 มีเพียงร้อยละ 1.5 ที่เคยทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

		(n = 290)	
	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	158	54.5
	หญิง	132	45.5
อายุ			
	น้อยกว่าและเท่ากับ 30 ปี	83	28.6
	31 - 40 ปี	59	20.3
	41 - 50 ปี	113	39.0
	มากกว่า 50 ปี	35	12.1
สถานภาพ			
	โสด	83	28.6
	สมรส	186	64.1
	หย่า	21	7.2
ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชน			
	น้อยกว่าและเท่ากับ 20 ปี	56	19.3
	21 - 30 ปี	74	25.5
	31 - 40 ปี	54	18.6
	41 - 50 ปี	82	28.3
	มากกว่า 50 ปี	24	8.3
ระดับการศึกษา			
	ไม่ได้เรียนหนังสือ	34	11.7
	ประถมศึกษา	136	46.9
	มัธยมศึกษาตอนต้น	52	17.9
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	39	13.4
	อนุปริญญา/ปวส.	18	6.2
	ปริญญาตรี	18	3.8

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n = 290	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
ประมงเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและจับสัตว์น้ำในธรรมชาติ	86	29.7
รับจ้าง	122	42.1
ค้าขาย	70	24.1
ข้าราชการ/พนักงานบริษัททั่วไป	12	4.1
รายได้		
น้อยกว่าและเท่ากับ 60,000 บาท/ปี	62	21.4
60,001 – 90,000 บาท/ปี	113	39.0
90,001 – 120,000 บาท/ปี	76	26.2
มากกว่า 120,000 บาท/ปี	39	13.4
สถานภาพทางสังคม		
ประชาชนทั่วไป	200	68.9
ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	30	10.4
คณะกรรมการชุมชน	60	20.7
การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่		
ไม่เคย	224	77.2
เคย	66	22.8
เข้าร่วมในหน้าที่ (เฉพาะประเด็นนี้มีผู้ตอบ= 66 คน)		
ขับเรือนำเที่ยว	12	18.2
เป็นมัคคุเทศก์	1	1.5
ทำหน้าที่บริการเรือชูชีพให้กับนักท่องเที่ยว	8	12.1
ขายของที่ระลึก	11	16.7
ขายบัตรนำเที่ยว	7	10.6
ขายอาหารทะเลทั้งสดและแห้ง	14	21.2
ให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว	13	19.7

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ป่าชายเลน

2.1 ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 77.2 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีอยู่ร้อยละ 28.8 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การได้รับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคย	66	28.8
เคย	224	77.2
รวม	290	100

รายละเอียดเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตารางที่ 4 อธิบายได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 96.4 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งวิทยุและโทรทัศน์ โดยมีความถี่ 1 – 2 ครั้ง/เดือน ส่วนร้อยละ 3.6 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการได้รับข่าวสารฯเพียงพอแล้ว หรือยังต้องการข่าวสารเพิ่มเติม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเพียงพอในการรับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 70.9 และกลุ่มตัวอย่างที่ยังต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติมคิดเป็นร้อยละ 29.1 โดยมีความต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามส่วน คิดเป็นร้อยละ 63.4 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งข่าวสารหนังสือพิมพ์ โดยมีความถี่ 1 – 2 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคิดเป็น ร้อยละ 19.6 และเคยได้รับข่าวสารฯ

มากกว่า 2 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 17.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งได้รับข่าวสารอย่างเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 55.9 มีเพียงร้อยละ 44.1 ที่ยังต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามส่วน (ร้อยละ 70.3) เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งข่าวสารนิตยสาร/วารสาร/สิ่งพิมพ์อื่นๆ โดยมีความถี่น้อยกว่า 1 – 2 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า 2 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 9.8 ส่วนการรับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเพียงพอแล้วในการรับข่าวสารแล้วคิดเป็นร้อยละ 58.9 มีเพียงร้อยละ 41.1 ที่ยังต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.4 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากเจ้าหน้าที่เขตบางขุนเทียน โดยมีความถี่ 1 – 2 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า 2 ครั้ง/เดือน คิดเป็น ร้อยละ 27.2 และไม่เคยได้รับข่าวสารฯ คิดเป็นร้อยละ 13.4 ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่ง ได้รับข่าวสารเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 58.9 มีเพียงร้อยละ 41.1 ที่ยังต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม มีความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ต้องการเพิ่มเติมคือการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.7) เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากผู้นำชุมชน โดยมีความถี่ 1 – 2 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า 2 ครั้ง/เดือน คิดเป็น ร้อยละ 31.7 และไม่เคยได้รับข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 19.6 ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งได้รับข่าวสารเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 60.3 มีเพียงร้อยละ 39.7 ที่ยังต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.5) เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากเพื่อนบ้าน โดยมีความถี่ 1 – 2 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า 2 ครั้ง/เดือน คิดเป็น ร้อยละ 23.3 และไม่เคยได้รับข่าวสารฯ คิดเป็นร้อยละ 8.3 ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองใน

สามส่วน ได้รับข่าวสารเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 72.3 มีเพียงร้อยละ 27.7 ที่ยังต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 61.2 เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากญาติ โดยมีความถี่ 1 – 2 ครั้ง/เดือน รองลงมาคือเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า 2 ครั้ง/เดือน คิดเป็น ร้อยละ 21.4 และไม่เคยได้รับข่าวสารฯ คิดเป็นร้อยละ 17.4 ส่วนการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามส่วน ได้รับข่าวสารฯเพียงพอแล้วคิดเป็นร้อยละ 71.9 มีเพียงร้อยละ 28.1 ที่ยังต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม

ตารางที่ 4 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

(n = 224คน)

แหล่งข่าว	ความถี่ในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ร้อยละ)			ความเพียงพอในการรับข่าวสาร (ร้อยละ)		ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม
	ไม่เคย	1-2 ครั้ง/เดือน	มากกว่า 2 ครั้ง/เดือน	ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	
1. วิทยุ/ โทรทัศน์	3.6	96.4	0	29.1	70.9	สถานที่ท่องเที่ยว
2. หนังสือพิมพ์	19.6	63.4	17.0	44.1	55.9	
3. นิตยสาร/วารสาร/สิ่งพิมพ์อื่นๆ	9.8	70.3	19.6	41.1	58.9	
4. เจ้าหน้าที่เขตบางขุนเทียน	13.4	59.4	27.2	41.1	58.9	การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
5. ผู้นำชุมชน	19.6	48.7	31.7	39.7	60.3	
6. เพื่อนบ้าน	8.3	58.5	23.3	27.7	72.3	
7. ญาติ	17.4	61.2	21.4	28.1	71.9	

เมื่อนำข้อมูลความถี่ในการรับรู้ข่าวสารมาจัดระดับพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการรับรู้ข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.6 รองลงมาคือระดับต่ำ ร้อยละ 27.2 และระดับสูง ร้อยละ 15.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

(n= 290 คน)

ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ	79	27.2
ระดับปานกลาง	167	57.6
ระดับสูง	44	15.2
รวม	290	100

2.2 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียด ดังแสดงใน ตารางที่ 6 สรุปได้ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบด้านพื้นที่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ร้อยละ 95.9) โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นเพื่อรักษาระบบนิเวศป่าชายเลนให้คงอยู่ตลอดไป (ร้อยละ 84.1) และเห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติในท้องถิ่น (ร้อยละ 77.2)

องค์ประกอบด้านการจัดการ

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามมีความรู้ความเข้าใจว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 64.5) ส่วนความเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องการปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (Mass tour) มีเพียงร้อยละ 28.6

องค์ประกอบด้านกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามมีความรู้ว่า คนในชุมชนมีหน้าที่ต้องสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ร้อยละ 76.9) และเห็นว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมได้ (ร้อยละ 62.8)

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งมีความเห็นว่าคนในชุมชนเท่านั้นที่สามารถแสดงความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ (ร้อยละ 50) และเห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว (ร้อยละ 51.4) ส่วนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามมีความเห็นว่าจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น (ร้อยละ 79)

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51) เห็นว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนให้มากที่สุดตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ร้อยละ 55.9 เห็นว่าป่าชายเลนไม่เหมาะสมที่จะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และ ร้อยละ 54.8 เห็นว่าป่าชายเลนเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นเอง สามารถตัดทำลายได้โดยไม่หมดสิ้นไป

การฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามมีความรู้ว่า สามารถฟื้นฟูป่าชายเลนได้โดยการปลูกต้นไม้ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 72.1) ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลงมีผลกระทบต่อสภาพหลายของชายฝั่ง (ร้อยละ 76.6) การลดลงของป่าชายเลนมีผลต่ออัตราการเจริญเติบโตของกุ้ง หอย ปู และปลาบริเวณชายฝั่ง (ร้อยละ 74.8) ป่าชายเลนที่เพิ่มขึ้นทำให้มีการเพิ่มจำนวนของสัตว์น้ำวัยอ่อนบริเวณชายฝั่งเพิ่มขึ้นด้วย (ร้อยละ 74.1) และปริมาณของสัตว์น้ำวัยอ่อนไม่เกี่ยวข้องกับการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน (ร้อยละ 50.7)

การสงวนรักษาทรัพยากรป่าชายเลน

กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามมีความรู้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางของการเก็บรักษาป่าชายเลนให้คงอยู่ยาวนานขึ้น (ร้อยละ 68.3) และป่าชายเลนที่เหลืออยู่บริเวณชายฝั่งควรเก็บรักษาไว้ไม่ให้มีการตัดทำลาย (ร้อยละ 79.9)

ตารางที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตอบคำถามได้ 1 คะแนน		ตอบคำถามได้ 0 คะแนน	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ด้านพื้นที่				
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	278	95.9	12	4.1
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นเพื่อรักษาระบบนิเวศป่าชายเลนให้คงอยู่ตลอดไป	244	84.1	46	15.9
3. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีความรับผิดชอบต่อแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	224	77.2	66	22.8
ด้านการจัดการ				
4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว	187	64.5	103	35.5
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องการปริมาณนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก (Mass tour)	83	28.6	207	71.4
ด้านกิจกรรม				
6. คนในชุมชนมีหน้าที่ต้องสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	22.3	76.9	67	23.1
7. กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม	182	62.8	108	37.2
ด้านการมีส่วนร่วม				
8. คนในชุมชนเท่านั้นที่สามารถแสดงความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้	145	50.0	145	50.0
9. คนในชุมชนเท่านั้นที่สามารถแสดงความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้	229	79.0	61	21.0
10. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น	148	51.4	141	48.6

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ตอบคำถามได้ 1 คะแนน		ตอบคำถามได้ 0 คะแนน	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน				
การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน				
11. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนให้มากที่สุดตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น	148	51.0	142	49.0
12. ป่าชายเลนสามารถไม่เหมาะสมที่จะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้	162	55.9	128	44.1
13. ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นเอง สามารถตัดใช้ได้โดยไม่หมดสิ้นไป	159	54.8	131	45.2
การฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน				
14. การฟื้นฟูป่าชายเลนได้โดยการปลูกต้นไม้ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น	209	72.1	81	27.9
15. ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลงมีผลกระทบต่อ การพังทลายของชายฝั่ง	222	76.6	68	23.4
16. การลดลงของป่าชายเลนมีผลต่ออัตราการเจริญเติบโตของ กุ้ง หอย ปู ปลาบริเวณชายฝั่ง	217	74.8	73	25.2
17. ป่าชายเลนที่เพิ่มขึ้นทำให้มีการเพิ่มจำนวนของสัตว์น้ำวัยอ่อนบริเวณชายฝั่งเพิ่มขึ้นด้วย	215	74.1	75	25.9
18. ปริมาณของสัตว์น้ำวัยอ่อนไม่เกี่ยวข้องกับการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน	143	49.3	147	50.7
19. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางของการเก็บรักษาป่าชายเลนให้คงอยู่ยาวนานขึ้น	198	68.3	92	31.7
20. ป่าชายเลนที่เหลืออยู่บริเวณชายฝั่งควรเก็บรักษาไว้ไม่ให้มีการตัดทำลาย	231	79.7	59	20.3

ในการวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้วัดความรู้ตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม ส่วนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนทั้ง 3 หลักการ คือ การใช้อย่างยั่งยืน การฟื้นฟู และการสงวน

เก็บรักษาไว้ เมื่อนำมาหาคะแนนเพื่อประเมินระดับความรู้พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 53.4 มีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ระดับสูงร้อยละ 25.9 และระดับต่ำร้อยละ 20.7 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ	60	20.7
ระดับปานกลาง	155	53.4
ระดับสูง	75	25.9
รวม	290	100

ส่วนที่ 3 การยอมรับทางความคิดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การยอมรับทางความคิดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งในที่นี้หมายถึง การที่ประชาชนชุมชนชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียน เห็นด้วยและได้ไตร่ตรองทางความคิดตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านคือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนให้คงอยู่ยาวนานจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานตลอดไป มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบด้านพื้นที่

ทรัพยากรป่าชายเลนที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลซึ่งเป็นทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศชายฝั่งและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or authentic or endemic or unique) โดยประชาชนมีความเห็นหรือยอมรับว่าทรัพยากรป่าชายเลนมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากยิ่งขึ้น รายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ 8 สรุปได้ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ข้อ 1) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งเห็นด้วย (ร้อยละ 55.5) รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 35.5)

กลุ่มตัวอย่าง ไม่เห็นด้วยมีประมาณร้อยละ 8.9 สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้ (ข้อ 2) กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่งเห็นด้วย (ร้อยละ 49.3) รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 39.7) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยมีประมาณ ร้อยละ 11.1 สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน

การแสดงความคิดเห็นว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยร่วมปลูกต้นไม้ป่าชายเลน (ข้อ 3) จากข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 86.2 เห็นด้วย ร้อยละ 10.4 เห็นด้วยอย่างยิ่ง ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยมีประมาณ (ร้อยละ 3.4) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเป็นผู้ที่ร่วมปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาระบบนิเวศชายฝั่งได้เป็นอย่างดี (ข้อ 4) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย (ร้อยละ 49.0) รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 40.3) นอกนั้นไม่เห็นด้วยประมาณร้อยละ 10.7 สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่อนข้างเห็นด้วยว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษาบบนิเวศชายฝั่ง

ป่าชายเลนบริเวณนี้เป็นทรัพยากรที่หายากควรมีการสงวนรักษาไว้ให้คงอยู่ในรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป (ข้อ 5) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 45.5) รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 38.6) นอกนั้นไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 15.9) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรมีการอนุรักษ์ป่าชายเลนไว้

การดูแลรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ข้อ 6) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 45.2) รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 38.6) นอกนั้นไม่เห็นด้วยประมาณร้อยละ 16.2 สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการอนุรักษ์ป่าชายเลนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยบำรุงดูแลรักษาต้นไม้ป่าชายเลนให้สมบูรณ์แข็งแรง (ข้อ 7) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเห็นด้วย (ร้อยละ 63.1) นอกนั้นก็กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 36.9) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งยอมรับอนุรักษ์ป่าชายเลน

ตารางที่ 8 ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบด้านพื้นที่

องค์ประกอบ ด้านพื้นที่	การยอมรับ (ร้อยละ)			
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ข้อ 1	35.5	55.5	7.9	1.0
ข้อ 2	39.7	49.3	9.7	1.4
ข้อ 3	10.4	86.2	2.8	0.6
ข้อ 4	40.3	49.0	8.6	2.1
ข้อ 5	38.6	45.5	13.8	2.1
ข้อ 6	38.6	45.2	13.1	3.1
ข้อ 7	1.0	62.1	6.9	30.0

องค์ประกอบด้านการจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยประชาชนมีความคิดเห็นหรือยอมรับว่าการจัดการท่องเที่ยวสามารถส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนได้ มีรายละเอียดตามข้อคำถามดังแสดงใน ตารางที่ 9 สรุปได้ดังนี้

แผ่นป้ายคำขวัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนไม่สามารถสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้กับประชาชนในท้องถิ่น (ข้อ 8) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 42.8) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 26.2) นอกนั้นเห็นด้วยประมาณร้อยละ 30.2 สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเห็นว่าการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ไม่จำเป็นต้องใช้ป้ายคำขวัญ

คนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของป่าชายเลนเป็นอย่างดี (ข้อ 9) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย (ร้อยละ 58.6) รองลงมา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 25.9)

นอกนั้นกลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยเห็นด้วย (ร้อยละ 11.4) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 4.1) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าสี่ในห้ามีความคิดเห็นว่าคนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลน

การแสดงทางความคิดว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนในการให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของป่าชายเลนให้กับนักท่องเที่ยว (ข้อ 10) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามส่วนเห็นด้วย (ร้อยละ 42.8) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 40.0) นอกนั้นกลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยเห็นด้วย (ร้อยละ 15.5) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 1.7) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเคยเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่นี้อีกในครั้งต่อไป (ข้อ 11) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบสองในสามส่วนเห็นด้วย (ร้อยละ 62.1) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 34.5) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเห็นด้วยว่ากิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจจะทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ได้บ่อยครั้งมากขึ้น

ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยชักชวนให้คนต่างถิ่น (เพื่อน ญาติ หรือคนรู้จัก) ให้เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ (ข้อ 12) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบสองในสามส่วนเห็นด้วย (ร้อยละ 62.1) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 34.5) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเห็นด้วยที่มีการจัดการท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่น

ตารางที่ 9 ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบด้านการจัดการ

องค์ประกอบ ด้านการจัดการ	การยอมรับ (ร้อยละ)			
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ข้อ 8	26.2	42.8	26.2	4.0
ข้อ 9	25.9	58.6	11.4	4.1
ข้อ 10	40.0	42.8	15.5	1.7
ข้อ 11	2.4	62.1	1.0	34.5
ข้อ 12	2.4	62.1	1.0	34.5

องค์ประกอบด้านกิจกรรม

การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น มีการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เมื่อพิจารณาจากคำตอบรายข้อคำถามดังแสดงใน ตารางที่ 10 สรุปได้ดังนี้

การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน (ข้อ 13) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 44.8) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 40.4) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ค่อยเห็นด้วย (ร้อยละ 12.4) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 2.1) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรคำนึงถึงผลกระทบอันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในท้องถิ่น

กิจกรรมล่องเรือด้วยความเร็วสูงทำให้มีผลกระทบต่ออากาศและชายฝั่งเพิ่มมากขึ้น (ข้อ 14) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยเห็นด้วย (ร้อยละ 55.2) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 33.1) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย (ร้อยละ 8.6) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 3.1) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมล่องเรือ

การจัดกิจกรรมล่องเรือจะทำให้มีผลกระทบต่อการทำประมงขนาดเล็ก (การเลี้ยงหอย การทำโปงพาง) (ข้อ 15) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยเห็นด้วย (ร้อยละ 53.4) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 32.4) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วย (ร้อยละ 11.4) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 2.8) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมล่องเรือ

คนในท้องถิ่นสามารถเป็นมัคคุเทศก์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้ (ข้อ 16) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 44.5) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 35.5) กลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยเห็นด้วย (ร้อยละ 16.9) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 3.1) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคนในท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับนักท่องเที่ยว (ข้อ 17) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบสองในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 62.1) รองลงมาคือไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 34.5) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามไม่ได้ร่วมปฏิบัติในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 10 ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบด้านกิจกรรม

องค์ประกอบ ด้านกิจกรรม	การยอมรับ (ร้อยละ)			
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ข้อ 13	40.7	44.8	12.4	2.1
ข้อ 14	3.1	8.6	55.2	33.1
ข้อ 15	2.8	11.4	53.4	32.4
ข้อ 16	35.5	44.5	16.9	3.1
ข้อ 17	1.0	62.1	2.4	34.5

องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการบำรุงรักษาทรัพยากรป่าชายเลนและการร่วมกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยมีรายละเอียดดังแสดงใน ตารางที่ 11 สรุปได้ดังนี้

ปัจจุบันสมาชิกในชุมชนขาดความร่วมมือในด้านการรักษาสภาพแวดล้อมป่าชายเลน (ข้อ 18) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสาม เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 43.8) และเห็นด้วย (ร้อยละ 37.2) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 19.0) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามเห็นว่าสมาชิกในชุมชนไม่ได้ร่วมมือกันอนุรักษ์ป่าชายเลน

สมาชิกในชุมชนยังคงทิ้งขยะในที่สาธารณะ (ข้อ 19) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วยอย่างยิ่ง และเห็นด้วย (ร้อยละ 41.0) ส่วนที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 17.9) สรุปว่าสมาชิกในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือกันอนุรักษ์ป่าชายเลน

ท่านเป็นผู้หนึ่งในชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการรักษาสภาพแวดล้อมป่าชายเลนบริเวณนี้เป็นอย่างดี (ข้อ 20) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย (ร้อยละ 58.3) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 31.7) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 10.0) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลน

ท่านเคยร่วมเก็บขยะบริเวณลำคลอง (ข้อ 21) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 79.3) รองลงมา คือ ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 17.2) สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเคยได้มีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนในท้องถิ่น

เจ้าหน้าที่ของรัฐท่านนั้นควรจะมีการเผยแพร่กิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น (ข้อ 22) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 48.3) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 33.1) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 8.6) สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐท่านนั้นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คนในชุมชนควรร่วมมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว (ข้อ 23) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามเห็นด้วย (ร้อยละ 49.7) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 33.8) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 16.6) สรุปว่าคนในชุมชนให้ความร่วมมือกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในท้องถิ่น

ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว (ข้อ 24) จากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย (ร้อยละ 52.8) และเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ร้อยละ 32.4) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 14.8) สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าได้มีส่วนร่วมปฏิบัติในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ตารางที่ 11 ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบด้าน การมีส่วนร่วม	การยอมรับ (ร้อยละ)			
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ค่อยเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
ข้อ 18	43.8	37.2	15.5	3.5
ข้อ 19	41.0	41.0	13.1	4.8
ข้อ 20	31.7	58.3	9.3	0.7
ข้อ 21	2.8	79.3	0.7	17.2
ข้อ 22	33.1	48.3	16.2	2.4
ข้อ 23	33.8	49.7	12.1	4.5
ข้อ 24	32.4	52.8	11.4	3.4

ผลการศึกษาจากตารางที่ 12 ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 64.1 มีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง รองลงมา คือ การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 19.3 และการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 16.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับการยอมรับ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ	56	19.3
ระดับปานกลาง	186	64.1
ระดับสูง	48	16.6
รวม	290	100.0

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวและข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่

4.1 การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่

การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 64.3 กำหนดว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเป็นอันดับ 1 อันดับ 2 คือรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในแหล่งธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศร้อยละ 53.5 และอันดับ 3 คือรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจร้อยละ 58 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่

รูปแบบ	ลำดับที่ 1		ลำดับที่ 2		ลำดับที่ 3	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
การท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (n=227)	146	64.3	37	16.3	44	19.4
การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในแหล่งธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ (n=187)	55	29.4	100	53.5	32	17.1
การท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (n=237)	54	22.8	69	29.1	114	48.1
การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านกิจกรรมนันทนาการ (n=115)	19	16.5	58	50.4	38	33.1
การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (n=107)	18	16.8	27	25.2	62	58.0

การกำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในแหล่งธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ และรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 59 ยอมรับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ

รูปแบบ	คน	ร้อยละ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	119	41.0
การท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ	171	59.0

4.2 ข้อมูลความคิดเห็นจากปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

จากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมีปัญหามากที่สุดถึงร้อยละ 36.9

รองลงมาคือมีปัญหากร้อยละ 34.1 มีปัญหาปานกลางร้อยละ 20.7 มีปัญหาน้อยร้อยละ 8.0 และมีเพียงร้อยละ 0.3 ที่มีความเห็นว่าไม่มีปัญหา (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ระดับการมีปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่

ระดับปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	1	0.3
น้อย	23	8.0
ปานกลาง	60	20.7
มาก	99	34.1
มากที่สุด	107	36.9
รวม	290	100

ในการวิเคราะห์ปัญหาโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยว โดยเฉพาะ ป่าชายเลนเสื่อมโทรมและปัญหาขยะมีระดับปัญหามากที่สุด ส่วนปัญหาน้ำเสีย เพิ่มมากขึ้น เสียงดังมากขึ้น จำนวนนกน้อยลง ถนนมีฝุ่นละอองมากกว่าเดิม และจำนวนสัตว์น้ำ (กุ้ง หอย ปู ปลาและโลมา) น้อยลง มีระดับปัญหามาก (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านพื้นที่

ปัญหาเกี่ยวกับด้านพื้นที่	ความคิดเห็น (ร้อยละ)				ระดับปัญหา
	1	2	3	4	
- ประชาชนเล่นเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น	1.0	12.8	19.0	67.2	มีปัญหาหนักที่สุด
- ปัญหาขยะมากขึ้นกว่าเดิม	0.0	13.4	29.7	56.9	มีปัญหาหนักที่สุด
- ปัญหาน้ำเสียเพิ่มมากขึ้น	0.0	19.7	31.7	48.6	มีปัญหาหนัก
- เสียงดังมากขึ้น	3.4	19.7	37.6	39.3	มีปัญหาหนัก
- จำนวนนกน้อยลง	4.8	20.0	32.8	42.4	มีปัญหาหนัก
- ถนนมีฝุ่นละอองมากขึ้นกว่าเดิม	6.5	16.2	31.7	45.5	มีปัญหาหนัก
- จำนวนสัตว์น้ำ (กุ้ง หอย ปู ปลาและโลมา) น้อยลง	7.9	20.0	35.1	37.0	มีปัญหาหนัก

ปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยวมีระดับปัญหาหนัก คือ ปัญหาไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ รัฐและเอกชนไม่สนับสนุนด้านการเงิน ในการจัดการท่องเที่ยว (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการจัดการ

ปัญหาเกี่ยวกับด้านการจัดการ	ความคิดเห็น (ร้อยละ)				ระดับปัญหา
	1	2	3	4	
ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่	5.5	19.3	48.3	26.9	มีปัญหาหนัก
รัฐไม่สนับสนุนด้านเงินทุน	6.6	15.9	45.5	32.1	มีปัญหาหนัก
เอกชนไม่สนับสนุนด้านเงินทุน	6.9	18.6	47.9	26.6	มีปัญหาหนัก

ปัญหาด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาด้านกิจกรรมท่องเที่ยวมีระดับปัญหาหนัก คือ การจัดกิจกรรมไม่น่าประทับใจ นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความรู้ในการร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมล่องเรือด้วยความเร็วทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งมากขึ้น และการจัดกิจกรรมล่องเรือทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำประมงขนาดเล็ก (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านกิจกรรม

ปัญหาเกี่ยวกับด้านกิจกรรม	ความคิดเห็น (ร้อยละ)				ระดับปัญหา
	1	2	3	4	
- การจัดกิจกรรมไม่น่าประทับใจ	6.2	26.6	43.1	24.1	มีปัญหามาก
- นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความรู้ในการร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยว	4.5	25.9	47.9	21.7	มีปัญหามาก
-การจัดกิจกรรมล่องเรือด้วยความเร็วทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งมากขึ้น	3.8	26.6	42.1	27.6	มีปัญหามาก
- การจัดกิจกรรมล่องเรือทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำประมงขนาดเล็ก	5.2	23.4	42.1	29.3	มีปัญหามาก

ปัญหาด้านการมีส่วนร่วม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาด้านการมีส่วนร่วมมีระดับปัญหามาก คือ คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม รัฐไม่ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยว และเอกชนไม่ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในท้องถิ่น (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการมีส่วนร่วม

ข้อความ	ความคิดเห็น (จำนวน/ ร้อยละ)				ระดับปัญหา
	1	2	3	4	
- คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม	13/ 4.5	78/ 26.9	124/ 42.8	75/ 25.9	มีปัญหามาก
- รัฐไม่ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยว	19/ 6.6	65/ 22.4	117 /40.3	89/ 30.7	มีปัญหามาก
- เอกชนไม่ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่	15/ 5.2	62/ 21.4	130/ 44.8	83/ 28.6	มีปัญหามาก

ส่วนข้อเสนอแนะในแก้ปัญหามีผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นคณะกรรมการชุมชนที่เสนอว่า ควรมีการปลูกป่าชายเลนเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้มีความสวยงาม และพัฒนาพื้นที่ป่าของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานไว้ 8 สมมติฐาน เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระดับรายได้ส่วนบุคคลต่อปี ตำแหน่งทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน กับตัวแปรตามคือ การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างกันของตัวแปรเพศ ว่ามีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันจำแนกตามเพศดังนี้ (ตารางที่ 20) กลุ่มตัวอย่าง คือ เพศชาย มากกว่าครึ่งหนึ่งมีการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.9 รองลงมาคือการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 22.8 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 18.4 ส่วนเพศหญิงกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามส่วนมีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 70.5 การยอมรับระดับสูงเท่ากับ ร้อยละ 15.2 และการยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 14.4 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของเพศชาย มีค่าเท่ากับ 65.1 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.72 คะแนน สำหรับเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิดเท่ากับ 65.4 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.13 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.667 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าไม่แตกต่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือเพศไม่มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 20 ความแตกต่างระหว่างเพศกับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			P	Sig.
ชาย	22.8	58.9	18.4	100	65.1	5.72	0.431	0.667
หญิง	15.2	70.5	14.4	100	65.4	5.13		

สมมติฐานที่ 2 อายุมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างระหว่างอายุที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามช่วงอายุที่กำหนด (ตารางที่ 21) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 31 ปีมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.3 รองลงมาคือการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 15.7 และการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 12.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปีกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามส่วนมีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 66.1 รองลงมาคือการยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 18.6 และการยอมรับระดับสูงเท่ากับ 15.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปีมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 56.6 รองลงมาคือการยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 26.5 และการยอมรับระดับสูงเท่ากับ 16.8 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปมากกว่าสองในสามส่วนมีระดับการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 65.7 รองลงมาคือการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 20.0 และการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 14.3 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 31 ปี มีค่าเท่ากับ 65.9 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.01 คะแนน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิดเท่ากับ 66.0 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.95 คะแนน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี มีค่าเท่ากับ 64.1 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 6.02 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีค่าเท่ากับ 66.2 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.87 คะแนนเมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.056 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทาง

สถิติที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าไม่แตกต่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคืออายุไม่มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 21 ความแตกต่างระหว่างอายุกับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย	
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			Welch	Sig.
< 31 ปี	12.0	72.3	15.7	100	65.9	5.01	3.068	0.056
31 – 40 ปี	18.6	66.1	15.3	100	66.0	4.95		
41 – 50 ปี	26.5	56.6	16.8	100	64.1	6.02		
> 50 ปีขึ้นไป	14.3	65.7	20.0	100	66.2	4.87		

สมมติฐานที่ 3 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน กับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 22) กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่าและเท่ากับ 20 ปีมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.4 และการยอมรับระดับสูงเท่ากับระดับต่ำ คือ ร้อยละ 14.3 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 21 – 30 ปีมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 62.2 รองลงมาก็คือการยอมรับระดับสูงเท่ากับ ร้อยละ 23.0 และการยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 14.9 กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 31 – 40 ปีมากกว่าสองในสามส่วนมีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 72.2 มีการยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 14.8 และการยอมรับระดับสูงเท่ากับ ร้อยละ 13.0 กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 41 - 50 ปีมีระดับการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 57.3 รองลงมาก็คือการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 30.5 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 12.2 และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 58.3 รองลงมาก็คือการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 25.0 และการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 16.7 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของ กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 21 ปี มีค่าเท่ากับ 65.9 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.01 คะแนน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาฯระหว่าง 21 – 30 ปี มีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิด เท่ากับ 66.3 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.24 คะแนน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาฯอยู่ในช่วง 31 – 40 ปี มีค่าเท่ากับ 65.4 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.01 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาฯอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี มีค่าเท่ากับ 63.5 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.91 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาฯมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีค่าเท่ากับ 66.0 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.37 คะแนน

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.015 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การเปรียบเทียบการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นรายคู่ (ตารางที่ 23) พบว่าประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่อยู่ในช่วงระยะเวลา น้อยกว่า 21 ปี ช่วงระยะเวลา 21 – 30 ปี และมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงระยะเวลา 41 – 50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 22 ความแตกต่างระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับระดับการยอมรับทางความคิด
ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ใน ชุมชน	ระดับการยอมรับ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ย	
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						P	Sig.
	ต่ำ	ปาน กลาง	สูง	รวม				
< 21 ปี	14.3	71.4	14.3	100	65.9	5.03	3.152	0.015
21 – 30 ปี	14.9	62.2	23.0	100	66.3	5.24		
31 – 40 ปี	14.8	72.2	13.0	100	65.4	5.01		
41 – 50 ปี	30.5	57.3	12.2	100	63.6	5.92		
> 50 ปีขึ้นไป	16.7	58.3	25.0	100	66.0	5.36		

ตารางที่ 23 การเปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ จำแนกตาม
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในชุมชน	< 21 ปี	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	> 50 ปีขึ้นไป
< 21 ปี					
21 – 30 ปี					
31 – 40 ปี					
41 – 50 ปี					
> 50 ปีขึ้นไป					
			0.001*	0.012*	
	0.043*				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 4 รายได้มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างระหว่างรายได้ ที่มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามช่วงรายได้ที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 24) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่าและเท่ากับ 60,000 บาท/ปี มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.9 รองลงมา คือ การยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 27.4 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 9.7 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงรายได้ระหว่าง 60,001 – 90,000 บาท/ปี กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งมีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 62.8 รองลงมาคือการยอมรับระดับสูงเท่ากับ ร้อยละ 20.4 และการยอมรับระดับต่ำเท่ากับ 16.8 กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงรายได้ระหว่าง 90,001 – 120,000 บาท/ปี มีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 61.8 และมีการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 19.7 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 18.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 120,000 บาท/ปี มากกว่าสองในสามส่วนมีระดับการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 74.4 การยอมรับระดับสูงเท่ากับระดับต่ำ ร้อยละ 12.8 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า 60,000 บาท/ปี มีค่าเท่ากับ 63.7 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.88 คะแนน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 60,001 – 900,000 บาท/ปี มีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิดเท่ากับ 65.6 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.62 คะแนน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้อยู่ในช่วง 90,001 – 120,000 บาท/ปี มีค่าเท่ากับ 65.8 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.13 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 120,000 บาท/ปีขึ้นไป มีค่าเท่ากับ 65.6 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.52 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.092 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าไม่แตกต่างอย่างนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือรายได้ไม่มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 24 ความแตกต่างระหว่างรายได้กับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้	ระดับการยอมรับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบความ แตกต่างของค่าเฉลี่ย	
	ต่ำ	ปาน กลาง	สูง	รวม			P	Sig.
≤60,000 บาท/ปี	27.4	62.9	9.7	100	63.7	5.88	2.171	0.092
60,001 – 90,000 บาท/ปี	16.8	62.8	20.4	100	65.6	5.62		
90,001 – 120,000 บาท/ปี	19.7	61.8	18.4	100	65.8	5.13		
> 120,000 บาท/ปี	12.8	74.4	12.8	100	65.6	4.52		

สมมติฐานที่ 5 ตำแหน่งทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างระหว่างตำแหน่งทางสังคมที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามตำแหน่งที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 25) กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการชุมชน มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.3 รองลงมาคือการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 31.7 และการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 15.0 ส่วนกลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการมากกว่าสองในสามส่วนมีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 73.3 การยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 20 และการยอมรับระดับสูงเท่ากับ 6.7 และการยอมรับของประชาชนในชุมชนมีระดับการยอมรับปานกลาง ร้อยละ 66.0 รองลงมาคือการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 19.3 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 16.6 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของ กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งทางสังคมเป็น คณะกรรมการชุมชน มีค่าเท่ากับ 67.0 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.89 คะแนน สำหรับกลุ่มตัวอย่างของผู้ประกอบการฯ มีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิดเท่ากับ 64.5 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.73 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนทั่วไป มีค่าเท่ากับ 64.8 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.33 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.017 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้

0.05 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือตำแหน่งทางสังคมมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การเปรียบเทียบการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับตำแหน่งทางสังคมเป็นรายคู่ (ตารางที่ 26) พบว่าประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นคณะกรรมการชุมชนมีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่และประชาชนทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 25 ความแตกต่างระหว่างตำแหน่งทางสังคมกับระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่งทางสังคม	ระดับการยอมรับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบ ความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ย	
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			P	Sig.
คณะกรรมการชุมชน	15.0	53.3	31.7	100	67.0	5.89	4.114	0.017
ผู้ประกอบการ	20.0	73.3	6.7	100	64.5	4.73		
ประชาชนทั่วไป	20.5	66.0	66.0	100	64.8	5.33		

ตารางที่ 26 เปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ จำแนกตามตำแหน่งทางสังคม

ตำแหน่งทางสังคม	คณะกรรมการชุมชน	ผู้ประกอบการ	ประชาชนทั่วไป
คณะกรรมการชุมชน	] 0.042*	] 0.006*	
ผู้ประกอบการ			
ประชาชนทั่วไป			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 6

การเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างระหว่างการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว ที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ตารางที่ 27) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวมีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.2 รองลงมาคือการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 17.0 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 13.8 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 60.6 การยอมรับระดับสูงเท่ากับ ร้อยละ 25.8 และการยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 13.6 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 64.9 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.34 คะแนน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เคยร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิดเท่ากับ 66.4 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.71 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.048 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 27 ความแตกต่างระหว่างการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวกับการยอมรับทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

การเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			P	Sig.
ไม่เคย	20.1	66.1	13.8	100	64.9	5.34	1.987	0.048
เคย	16.7	57.3	25.8	100	66.4	5.71		

สมมติฐานที่ 7

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาแตกต่างระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 28) กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับต่ำ มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 73.8 รองลงมาคือการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 19.0 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 7.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลางส่วนใหญ่มีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 59.6 การยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 22.2 และการยอมรับระดับสูงเท่ากับ 18.1 และการยอมรับของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง มีระดับการยอมรับปานกลาง ร้อยละ 62.9 รองลงมาคือการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 31.4 และการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 5.7 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของ กลุ่มตัวอย่างที่ระดับการรับรู้ข่าวสารต่ำ มีค่าเท่ากับ 64.8 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.20 คะแนน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิดเท่ากับ 64.9 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.91 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารระดับสูง มีค่าเท่ากับ 67.8 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.24 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.010 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือระดับการรับรู้ข่าวสารมีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การเปรียบเทียบการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ (ตารางที่ 29) พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารในระดับสูง มีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการรับรู้ข่าวสารระดับปานกลางและระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 28 ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการยอมรับการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับการยอมรับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบความ แตกต่างของค่าเฉลี่ย	
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			Welch	Sig.
ระดับต่ำ	19.0	73.8	7.1	100	64.8	4.19	5.098	0.010
ระดับปานกลาง	22.2	59.6	18.1	100	64.9	5.91		
ระดับสูง	5.7	62.9	31.4	100	67.8	5.24		

ตารางที่ 29 เปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ จำแนกตาม
สถานภาพทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
ระดับต่ำ	64.7	4.19			
ระดับปานกลาง	64.9	5.91			
ระดับสูง	67.8	5.24		0.011*	0.019*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 8

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อการ
ยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยเพื่อหาความแตกต่างระหว่างความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าชายเลนที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกตามระดับที่กำหนดไว้ (ตาราง
ที่ 30) กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในระดับต่ำ มีระดับการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.7
รองลงมาคือการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 35.0 และการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 3.3 ส่วนกลุ่ม

ตัวอย่างที่มีความรู้ในระดับปานกลางส่วนใหญ่มีการยอมรับระดับปานกลาง ร้อยละ 62.6 การยอมรับระดับต่ำเท่ากับ ร้อยละ 20.6 และการยอมรับระดับสูงเท่ากับ 16.8 และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับสูงมีการยอมรับปานกลาง ร้อยละ 69.3 รองลงมาคือการยอมรับระดับสูง ร้อยละ 26.7 และการยอมรับระดับต่ำ ร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการยอมรับทางความคิดของ กลุ่มตัวอย่างที่ระดับความรู้ต่ำ มีค่าเท่ากับ 62.4 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.46 คะแนน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยการยอมรับทางความคิดเท่ากับ 65.1 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.37 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ระดับสูง มีค่าเท่ากับ 67.7 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.40 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significant : Sig.) ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ 0.05 แสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือระดับความรู้มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การเปรียบเทียบการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ (ตารางที่ 31) พบว่ากลุ่มตัวอย่างของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนที่มีระดับความรู้ในระดับสูง มีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้ระดับปานกลางและระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 30 ความแตกต่างระหว่างความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ป่าชายเลน	ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				ค่าเฉลี่ย (คะแนน)	S.D. (คะแนน)	ค่าสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย	
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	รวม			P	Sig.
ระดับต่ำ	35.0	61.7	3.3	100	62.4	5.46	18.134	0.000
ระดับปานกลาง	20.6	62.6	16.8	100	65.1	5.37		
ระดับสูง	4.0	69.3	26.7	100	67.7	4.40		

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายคู่ จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ตำแหน่งทางสังคม	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
ระดับต่ำ			
ระดับปานกลาง	0.000*		
ระดับสูง		0.000*	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อวิจารณ์

จากการทดสอบสมมติฐานปรากฏว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ 3 สมมติฐาน กล่าวคือ เพศ อายุและรายได้ ไม่มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งทางสังคม การเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งมีข้อวิจารณ์ดังนี้

1. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกันมีผลทำให้การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สิรินาถ (2537) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยมีผลต่อการยอมรับระบบบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม

2. ตำแหน่งทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ (โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น คณะกรรมการชุมชน ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป) มีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาวณี (2529) ที่พบว่าประชาชนที่มีตำแหน่งในชุมชนมีการยอมรับในบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งในชุมชน

3. การเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวต่างถิ่นมีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญพิมล (2545) ที่พบว่าประสบการณ์ทำงานมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเปลี่ยนเป็นองค์กรมหาชน ของข้าราชการกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ในการวิจัยครั้งนี้การมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็คือการเคยร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวมาก่อน ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวมีระดับการยอมรับสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเพราะประสบการณ์ที่เคยได้ร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวทำให้เกิดการยอมรับว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาชุมชน เพิ่มรายได้ สร้างอาชีพให้เกิดขึ้นในชุมชนและทำให้ประชาชนมีความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

4. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างถิ่น มีระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างถิ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยสอดคล้องกับการศึกษาของชนานันท์ (2543) พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตที่ตัดต่อพันธุกรรม (GMOs) มีความสัมพันธ์กับการยอมรับบริโภคสิ่งมีชีวิตที่ตัดต่อพันธุกรรม (GMOs) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงว่าการรับรู้ข่าวสารของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียนยังต้องมีการเผยแพร่สิ่งใหม่ ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ประชาชน ซึ่งต้องสามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนในการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

5. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนต่างถิ่น มีระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต่างถิ่น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยา (2544) ที่พบว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีในระดับสูง มีการยอมรับรูปแบบการจัดองค์กรทางสังคมแบบใหม่ตามหลักการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในองค์กรภาครัฐมากกว่า อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้พบว่าผู้ที่มีความรู้ในระดับสูง มีระดับการยอมรับมากกว่าผู้ที่มีความรู้ในระดับปานกลางและระดับต่ำ อาจเป็นเพราะว่าบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้เป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ จะต้องเข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็น แนวทางปฏิบัติ และมีความเชื่อมั่นต่อการยอมรับว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถที่นำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชน และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษา รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ของชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน และประเมินระดับการยอมรับทางความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับดังกล่าว มีผลพอบสรุปได้ดังนี้

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำหนดให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเรียงตามลำดับความสำคัญได้ 3 อันดับ ประกอบด้วย หนึ่ง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สอง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ และสาม รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วย รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ และรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงไม่ได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนอกจากจะต้องประกอบไปด้วยรูปแบบทั้งสามดังกล่าวแล้ว ยังอาจเพิ่มรูปแบบอื่น ๆ เข้าไปได้อีก สรุปได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชายฝั่งบริเวณนี้ ควรประกอบด้วย การอนุรักษ์ทรัพยากร การศึกษาทรัพยากรธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยไม่มุ่งเน้นกิจกรรมนันทนาการเป็นหลัก

การศึกษาระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากผลการศึกษาระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับทางความคิดต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเลมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสำคัญ เหมาะสมกับการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้านแล้ว การจัดการด้านพื้นที่มีระดับการยอมรับสูง ส่วนอีก 3 ด้าน คือ การจัดการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรม และการมีส่วนร่วม มีระดับการยอมรับในระดับปานกลาง

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน มีผลพอสรุได้ ดังนี้

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไป

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี มีสถานภาพสมรส ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ประมาณ 41-50 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง รายได้อยู่ในช่วง 60,000-90,000 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพทางสังคมเป็นประชาชนทั่วไปและไม่เคยร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว สำหรับผู้ที่เคยร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างตอบว่า เคยร่วมขับเรือนำเที่ยวมากที่สุด

2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับจากแหล่งข่าววิทยุ/โทรทัศน์ การรับรู้ข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในช่วง 4-10 คะแนน โดยเห็นว่าตนได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งข่าวต่าง ๆ อย่างเพียงพอแล้ว และเห็นว่าควรมีข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติมจากแหล่งข่าวอื่นบ้าง เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ และจากผู้นำชุมชนนอกจากนี้มีการเสนอว่า

ต้องการข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากวิทยุ/โทรทัศน์ ในเรื่องการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว การแนะนำและประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ผู้วิจัยได้ทำการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ส่วนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนโดยใช้หลักการอนุรักษ์ 3 ประการ คือ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน การฟื้นฟู และการสงวนเก็บรักษาทรัพยากรไม่ให้หมดสิ้นไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในช่วง 11-15 คะแนน ซึ่งหมายถึงมีความรู้ในระดับปานกลาง

เนื่องจากข้อคำถามที่เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการจัดการที่ถามว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องการปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (Mass tour) นั้น กลุ่มตัวอย่างตอบถูกต้องเพียงร้อยละ 28.6 ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ใช่สิ่งตรงข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ (Mass tour) เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้ถูกจำกัดที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่จำกัดรูปแบบกิจกรรมและขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ ก็สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกันหรืออาจมากกว่านักท่องเที่ยวคณะใหญ่หากปราศจากการจัดการที่ดี ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวคณะใหญ่ในทิศทางและภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นจัดเป็น Mass ecotourism (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

4. การทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานไว้ 8 สมมติฐาน เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ผลการทดสอบสมมติฐานมีดังนี้

4.1 ปัจจัยที่ไม่มีผลกับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ เพศ และรายได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

4.2 ปัจจัยที่มีผลกับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพทางสังคม การเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ผลการทดสอบสมมติฐาน ดังแสดงในตารางที่ 32 สามารถสรุปได้ ดังนี้

ปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีผลต่อการยอมรับทางความคิดต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (Significant = 0.015) สรุปว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันมีการยอมรับต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันไป ทั้งนี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนชายฝั่งทะเล 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้นจึงควรให้ความสนใจกับกลุ่มที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 41-50 ปี ให้มากยิ่งขึ้น

ปัจจัยด้านตำแหน่งทางสังคมของประชาชน มีผลต่อระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (Significant = 0.017) สรุปว่าประชาชนที่มีตำแหน่งทางสังคมไม่ว่าจะเป็นประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน รวมทั้งผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป มีผลต่อการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นคณะกรรมการชุมชนซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงกว่ากลุ่มอื่น

ปัจจัยการเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผลต่อระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (Significant = 0.048) สรุปได้ว่า การเคยเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวช่วยทำให้เกิดการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ดังนั้น จึงควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น

ปัจจัยทางด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน มีผลต่อการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (Significant = 0.010) สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่ามีการยอมรับเร็วกว่าดังนั้น ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงควรทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนมีผลต่อระดับการยอมรับทางความคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 (Significant = 0.000) สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนสูง มีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงเช่นกัน ดังนั้น การเสริมสร้างความรู้ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง จะช่วยทำให้มีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ เพื่อให้มีการพัฒนาการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น โดยเฉพาะทรัพยากรป่าชายเลนให้คงอยู่จนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานตลอดไป

ตารางที่ 32 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ค่า นัยสำคัญ ทางสถิติ	ผลการทดสอบ	
		เป็นไปตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
1. เพศ	0.667		✓
2. อายุ	0.056		✓
3. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	0.015*	✓	
4. รายได้	0.092		✓
5. สถานภาพทางสังคม	0.017*	✓	
6. การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว	0.048*	✓	
7. การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0.010*	✓	
8. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	0.000*	✓	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย “การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน” ผู้วิจัยสามารถเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะบางประการ 3 ประเด็นกว้าง ๆ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับสูง และจากการหาความสัมพันธ์พบว่าตัวแปรความรู้ดังกล่าวมีผลต่อ

ระดับการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้มีการยอมรับของประชาชนในชุมชนชายฝั่งทะเล จึงควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนควบคู่กันไปด้วย

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางสังคมมีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เร็วกว่ากลุ่มที่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ดังนั้น เพื่อให้มีการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มมากขึ้นควรมีการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในชุมชนให้มีการจัดตั้งกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หรือกลุ่มที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นได้แก่ กลุ่มกิจกรรมกินปูทะเล กิจกรรมขี่จักรยาน กิจกรรมพายเรือ และกิจกรรมล่องเรือชมธรรมชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องมีการจัดกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามา มาก ๆ และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้วย

1.3 การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ พบว่า ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาของสุรศักดิ์ (2547) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ป่าชายเลน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนในการวิจัยครั้งนี้การยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้บ่อยครั้งมากยิ่งขึ้น สร้างสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่สิ่งก่อสร้างใหญ่โต แต่อาจเป็นความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว ความสะอาดและราคาของอาหารทะเลที่เป็นผลผลิตที่สำคัญของชุมชนในท้องถิ่นนี้ไม่ว่าจะเป็นหอยแครง ปูทะเล และกุ้งทะเล เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.1 คณะกรรมการชุมชนที่ถือว่าเป็นกลุ่มของผู้นำชุมชน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม โดยต้องการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งบุคคลที่รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นการรับรู้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่ต่อเนื่อง

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีการประชาสัมพันธ์เป็นประจำในช่วงใดช่วงหนึ่งให้ชัดเจน นอกจากนี้ ควรมีการนำเสนอการท่องเที่ยวของพื้นที่ใกล้เคียงกันรวมกันไปด้วยเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2.2 จากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการปัญหาด้านพื้นที่ ที่ให้มีการปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงามนั้น การปลูกป่าชายเลนในบริเวณชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียน จะต้องได้รับการดูแลรักษาแนวเขตป่าชายเลนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งจากคลื่นลมแรง และการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่ง การฟื้นฟูป่าชายเลนนอกจากต้องมีการปลูกเพิ่มเติมแล้ว จำเป็นต้องมีการบำรุงดูแลรักษาป่าชายเลนที่ปลูกเพิ่มเติมไปด้วยเช่นกัน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้มีการศึกษาถึงการยอมรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดจากหน่วยงานภาครัฐได้มีโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ชายฝั่งทะเล เขตบางขุนเทียน เช่น โครงการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล โครงการเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน การเผยแพร่ความรู้ในด้านระบบนิเวศชายฝั่งทะเล การก่อสร้างศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์ธรรมชาติป่าชายเลน การสร้างทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดกิจกรรมต่อเรือชมธรรมชาติ การดำรงชีวิตของชุมชนบริเวณชายฝั่ง เพื่อศึกษาว่าประชาชนยอมรับต่อโครงการของรัฐในระดับใด ทั้งนี้ จะได้รับรู้ถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นว่าต้องการพัฒนาท้องถิ่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นในรูปแบบใด

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กองควบคุมทางผังเมือง. 2545. เอกสารสรุปการดำเนินงานโครงการปรับปรุงฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานผังเมือง.

กองวางแผนโครงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. รายงานสรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กองวิชาการและแผนงาน. 2545. เอกสารเรื่องปัญหาการกัดเซาะพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนและแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟู. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานผังเมือง.

กัลยา เนติประวัติ. 2544. การยอมรับรูปแบบการจัดการองค์การทางสังคมแบบใหม่ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในองค์การภาครัฐ: ศึกษากรณีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กัลยา วาณิชบัญชา. 2546. การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

เกษม จันทรแก้ว. 2545. การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เกษม สนิทวงศ์ฯ. 2528. ใน ธวัชชัย สันติสุข และเต็ม สมิตินันท์ (บรรณาธิการ). การอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศไทยในแง่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดชุดิมาการพิมพ์, หน้า 8-18.

- นัตรชัย คิ้วจาด. 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษาความคิดเห็นชุมชนบางกอกน้อย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนานันท์ คงธนาฤทธิ์. 2543. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและการยอมรับการบริโภค
สิ่งมีชีวิตที่ตัดต่อพันธุกรรม (GMOs) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก อุภัยห่วย. 2524. การส่งเสริมการเกษตร : หลักการ และวิธีการ. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิพย์มณี ไชยไพบูรณ์วงศ์. 2545. การประชาสัมพันธ์กับการยอมรับโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนพร คล้ายกัน. 2540. การยอมรับบทบาทผู้นำท้องถิ่นสตรีของหัวหน้าครัวเรือนในเขตจังหวัด
สระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนพร ศรียานุกูล. 2543. การศึกษาการยอมรับแนวคิดเรื่องวิธีการปกครองที่ดีมาใช้ใน
องค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัชมน หงษ์จรรยา. 2544. ความคาดหวัง ความเชื่อ และการยอมรับของผู้บริโภคต่อหนังสือพิมพ์
รายวันฉบับภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธันวา จิตต์สงวน. มปป. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เอกสารประกอบการ
สอนวิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิพนธ์ เชื้อเมืองพาน. 2544. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ:
กรณีศึกษาอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นิวัติ เรืองพานิช. 2541. **นิเวศวิทยาทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิวัติ เรืองพานิช. 2542. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2545. **สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด.
- บัณฑิต หัวงวโรดม. 2545. **ทักษะและการยอมรับของประชาชนต่อรูปแบบของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรีชา แดงโรจน์. 2544. **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวผู้ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทไฟว์แอนด์ไฟว์พรินต์ติ้งจำกัด.
- ประสิทธิ์ แดงสกุล. 2541. **ระดับความรู้ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของผู้นำและประชาชน จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เปรมศิริ เกษมสันต์. 2545. **การสัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลนแห่งชาติครั้งที่ 12 สร้างเสริมประยุกต์ความรู้สู่ชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม. 2548. **รายชื่อชุมชนเขตบางขุนเทียน** กรุงเทพมหานคร. (อัดสำเนา)
- พัฒนา สุขประเสริฐ. 2542. **การแพร่กระจายเทคโนโลยี: การยอมรับและการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เพ็ญพิมล กิรติขจร. 2545. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นองค์การมหาชนของข้าราชการ
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เพ็ญศรี เจริญวานิชและนิติพล ภูตะโชติ. 2547. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวใน 5 จังหวัด คือ ขอนแก่น
นครราชสีมา บุรีรัมย์ เลย และอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.
- ยุทธ ไถยวรรณ. 2546. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- ยุทธพงษ์ คีรีมั่งคะละ. มปป. เอกสารประกอบการสอนวิชานโยบายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.(อัครสำเนา)
- รวีวรรณ อัมชาลัย. 2545. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารการ
พยาบาลกับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลที่กำลัง
ดำเนินการพัฒนาสู่การรับรองคุณภาพโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลง-
กรณ์มหาวิทยาลัย.
- รักษนก เกรือบุตร. 2545. ประชากรและทรัพยากรชายฝั่ง. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- รัชนีวรรณ เวชพฤติและพรทิพย์ กาญจนสุนทร. 2536. การสัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลนครั้งที่
8 .กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2545. สัมมนาระบบนิเวศป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ 12 สร้างเสริม
ประยุกต์ความรู้สู่ชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- รววิทย์ ชีวาพร . 2539. การเสริมสร้างความสำเร็จด้านการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการ.โครงการ
ส่วนภูมิภาคสำหรับการป้องกันและการจัดการภาวะมลพิษในทะเลตะวันออกเฉียงใต้
และศูนย์การจัดการชายฝั่ง (CMC).

- วรรณภา วงษ์วานิช. 2539. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชิต อุกทะโชค. 2545. ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมล่องแก่งน้ำว้า อำเภอแมริม จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิพัทธ์ จินตนา. 2528. การปรับตัวทางด้านสรีระและด้านอื่น ๆ ของพันธุ์พืชในป่าชายเลน. รายงานการสัมมนาระบบนิเวศวิทยาป่าชายเลนแห่งชาติ ครั้งที่ 5 จังหวัดภูเก็ต, 26-29 กรกฎาคม 2528. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมสกุล แอลเฟรด. 2540. พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชนในท้องถิ่นนครศรีธรรมราช เกาะล้าน เมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมฤดี มีประเสริฐ. 2542. การจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการบริเวณชายฝั่งตะวันออกของอ่าวไทยตอนใน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท อักษรแก้ว. 2542. ป่าชายเลนนิเวศวิทยาและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สนิท อักษรแก้ว. 2545. ป่าชายเลน: อาณาจักรสรรพสิ่งมีชีวิตชายฝั่งทะเลที่ควรอนุรักษ์. วารสารชีวปริทัศน์ 4 (2) : 6-17.
- สรีรัตน์ เดชรัตน์. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งพื้นที่ปากแม่น้ำเวฬุจังหวัดจันทบุรีและตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สามัคคี บุญยะวัฒน์. 2545. **สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 6 .กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิรินาถ สุนทรภรณ์. 2537. **การยอมรับระบบบำบัดน้ำเสียในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนันทา สุวรรณโณคม. 2545. **ประชากรและทรัพยากรชายฝั่ง**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวรรณศักดิ์ วรรณบุญญา. 2547. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสมสกา เพชรานนท์. 2544. **เศรษฐศาสตร์สำหรับการจัดการทรัพยากร**. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2546. **รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทเบญจผลจำกัด.
- สำนักผังเมือง. 2544. **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธนาคม จำกัด .
- สำนักผังเมือง. 2545. **เอกสารสรุปการดำเนินงานโครงการปรับปรุงฟื้นฟูและอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน เขตบางขุนเทียน**. กรุงเทพมหานคร: กองควบคุมทางผังเมือง. 10 หน้า.(อัดสำเนา)
- สำนักผังเมือง. 2545. **ปัญหาการกัดเซาะพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟู**. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการและแผนงาน.6 หน้า.(อัดสำเนา)

- ศุภาภรณ์ ธรรมชาติ. 2541. การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง:
กรณีศึกษาอำเภอละงู จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2538. โครงการศึกษาท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีศึกษาภาคใต้.
กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนุชา สกุลราช. 2544. การยอมรับนวัตกรรมของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการคาร์ฟลู.
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรวรรณ เทียนดี. 2544. การอนุรักษ์ป่าชายเลนของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในอำเภอแกลง
จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อลงกรณ์ เหล่างาม. 2534. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ของชาวบ้านในหมู่บ้าน
เทคโนโลยีศึกษาโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบทในหมู่บ้านเทคโนโลยีของ
กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุมาพร กิระธรรม. 2537. การยอมรับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขของประชาชนใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุมาพร รามสินธุ์. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ:
ศึกษากรณีข้าราชการและลูกจ้างประจำสถาบันราชภัฏสวนดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2545. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน
ในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว 4 (21): 38-48.

ภาคผนวก

9. ท่านเคยมีส่วนเกี่ยวข้องหรือเคยเข้าร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่

( ) ไม่มี

( ) มี ทำหน้าที่ดังนี้

( ) ขับเรื่อนำเที่ยว ( ) เป็นมัคคุเทศก์ ( ) ทำหน้าที่บริการเสื่อชูชีพกับนักท่องเที่ยว

( ) ขายของที่ระลึก ( ) ขายบัตรนำเที่ยว ( ) ขายอาหารทะเลทั้งสดและแห้ง

( ) ให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

( ) อื่น ๆ ระบุ..... ( ) อื่น ระบุ.....

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

1. ท่านมีโอกาสเคยได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

( ) เคย

( ) ไม่เคย (โปรดข้ามไปตอบข้อ 3.)

2. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากแหล่งใดบ้าง และความถี่ในการรับข่าวสาร

แหล่งข่าวสาร/ ความถี่	ไม่เคย	อย่างน้อย 1 – 2 ครั้ง/เดือน	มากกว่า 1-2 ครั้ง/เดือน
1. วิทยุ/ โทรทัศน์	( )	( )	( )
2. หนังสือพิมพ์	( )	( )	( )
3. นิตรสาร/ วารสาร/ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ	( )	( )	( )
4. เจ้าหน้าที่เขตบางขุนเทียนฝ่ายระบุ.....	( )	( )	( )
5. ผู้นำกลุ่ม/ ชุมชน ระบุ.....	( )	( )	( )
6. เพื่อนบ้าน / เพื่อน	( )	( )	( )
7. ญาติ	( )	( )	( )
8. อื่นๆ ระบุ.....	( )	( )	( )

3. ความคิดเห็นของท่านต่อการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แหล่งข่าวสาร	ความเพียงพอในการได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		ความต้องการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม	
	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ต้องการ	ไม่ต้องการ
1. วิทยุ/ โทรทัศน์	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )
2. หนังสือพิมพ์	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )
3. นิตสาร/ วารสาร/ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )
4. เจ้าหน้าที่เขตบางขุน เทียนฝ่ายระบุ.....	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )
5. ผู้นำกลุ่ม/ ชุมชน ระบุ.....	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )
6. เพื่อนบ้าน / เพื่อน	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )
7.ญาติ	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )
8. อื่นๆ ระบุ.....	( )	( )	( ) เรื่องระบุ..... ( ) เรื่องระบุ.....	( )

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ใช่	ไม่ใช่
ด้านพื้นที่		
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	( )	( )
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นเพื่อรักษาระบบนิเวศป่าชายเลนให้คงอยู่ตลอดไป	( )	( )
3. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีความรับผิดชอบต่อแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	( )	( )
ด้านการจัดการ		
4. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรให้บริการข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว	( )	( )
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องการปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (Mass tour)	( )	( )
6. คนในชุมชนมีหน้าที่ต้องสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	( )	( )
ด้านกิจกรรม		
7. กิจกรรมล่องเรือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม	( )	( )
8. คนในชุมชนเท่านั้นที่สามารถแสดงความคิดเห็นในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้	( )	( )
ด้านการมีส่วนร่วม		
9. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น	( )	( )
10. ประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว	( )	( )
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน		
การใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน		
11. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนให้มากที่สุดตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น	( )	( )
12. ป่าชายเลนไม่เหมาะสมที่จะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้	( )	( )
13. ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นเอง สามารถตัดทำลายได้โดยไม่หมดสิ้นไป	( )	( )
14. การลดลงของป่าชายเลนมีผลต่ออัตราการเจริญเติบโตของกุ้ง หอย ปู ปลาบริเวณชายฝั่ง	( )	( )
15. การตายของสัตว์น้ำวัยอ่อนไม่เกี่ยวข้องกับการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลน	( )	( )

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ใช่	ไม่ใช่
การฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน		
16. การฟื้นฟูป่าชายเลนได้โดยการปลูกต้นไม้ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น	( )	( )
17. ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลงมีผลกระทบต่อสภาพของชายฝั่ง	( )	( )
18. ป่าชายเลนที่เพิ่มขึ้นทำให้มีการเพิ่มจำนวนของสัตว์น้ำวัยอ่อนบริเวณชายฝั่งเพิ่มขึ้นด้วย	( )	( )
การสงวนรักษาทรัพยากรป่าชายเลน		
19. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางของการเก็บรักษาป่าชายเลนให้คงอยู่ยาวนานขึ้น	( )	( )
20. ป่าชายเลนที่เหลืออยู่บริเวณชายฝั่งควรเก็บรักษาไว้ไม่ให้มีการตัดทำลาย	( )	( )

ส่วนที่ 4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ให้ทำเครื่องหมาย 3 หน้าข้อความที่ท่านเห็นด้วยกับรูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่
สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อและเลือกจัดลำดับความสำคัญมา 3 ลำดับ

ลำดับที่

- ( ) การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง .....
- ( ) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในแหล่งธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศ .....
- ( ) การท่องเที่ยวเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น .....
- ( ) การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการนันทนาการ .....
- ( ) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ .....

ส่วนที่ 5 การยอมรับทางความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ด้านพื้นที่				
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ป่าชายเลน	( )	( )	( )	( )
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้	( )	( )	( )	( )
3. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยร่วมปลูกต้นไม้ป่าชายเลน	( )	( )	( )	( )
4. ป่าชายเลนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในระบบนิเวศชายฝั่งได้เป็นอย่างดี	( )	( )	( )	( )

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ด้านพื้นที่ (ต่อ)				
5. ป่าชายเลนบริเวณนี้เป็นทรัพยากรที่หายากควรมีการสงวนรักษาไว้ให้คงอยู่ในรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป	( )	( )	( )	( )
6. การดูแลรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	( )	( )	( )	( )
7. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยบำรุงดูแลรักษาต้นไม้ป่าชายเลนให้สมบูรณ์แข็งแรง	( )	( )	( )	( )
ด้านการจัดการ				
8. แผ่นป้ายคำขวัญเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนไม่สามารถสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้กับประชาชนในท้องถิ่น	( )	( )	( )	( )
9. คนในท้องถิ่นมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของป่าชายเลนเป็นอย่างดี	( )	( )	( )	( )
10. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนในการให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของป่าชายเลนให้กับนักท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )
11. การจัดกิจกรรมที่น่าสนใจทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่นี้อีกในครั้งต่อ ๆ ไป	( )	( )	( )	( )
12. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยชักชวนให้คนต่างถิ่น (เพื่อน ญาติ หรือคนรู้จัก) ให้เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่	( )	( )	( )	( )
ด้านกิจกรรม				
13. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผลกระทบต่อการค้ารงชีวิตของคนในชุมชน	( )	( )	( )	( )
14. กิจกรรมล่องเรือด้วยความเร็วสูงจะทำให้มีผลกระทบต่อการค้าระชาชายฝั่งเพิ่มมากขึ้น	( )	( )	( )	( )

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ด้านกิจกรรม (ต่อ)				
15. การจัดกิจกรรมล่องเรือจะทำให้มีผลกระทบต่อการทำประมงขนาดเล็ก (การเลี้ยงหอย การทำโปงพาง)	( )	( )	( )	( )
16. คนในท้องถิ่นทุกคนสามารถเป็นมัคคุเทศก์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้	( )	( )	( )	( )
17. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับนักท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น				
18. ปัจจุบันสมาชิกในชุมชนขาดความร่วมมือในด้านการรักษาสภาพแวดล้อมป่าชายเลน	( )	( )	( )	( )
19. สมาชิกในชุมชนยังคงทิ้งขยะในที่สาธารณะ	( )	( )	( )	( )
20. ท่านเป็นผู้หนึ่งในชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการรักษาสภาพแวดล้อมป่าชายเลนบริเวณนี้เป็นอย่างดี	( )	( )	( )	( )
21. ท่านเคยร่วมเก็บขยะบริเวณลำคลอง	( )	( )	( )	( )
22. เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นควรจะมีการเผยแพร่กิจกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น	( )	( )	( )	( )
23. สมาชิกในชุมชนควรให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )
24. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	( )	( )	( )	( )

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. ท่านคิดว่ามีปัญหาใดที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

ข้อความ	ระดับปัญหาที่เกิดขึ้น				ข้อเสนอแนะ
	มีปัญหาหนัก	มีปัญหาบ้าง	มีปัญหาน้อย	ไม่มีปัญหา	
การจัดการด้านพื้นที่					
- ป่าชายเลนเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น					

ข้อความ	ระดับปัญหาที่เกิดขึ้น				ข้อเสนอแนะ
	มีปัญหาหนัก	มีปัญหาบ้าง	มีปัญหาเล็กน้อย	ไม่มีปัญหา	
การจัดการด้านพื้นที่ (ต่อ)					
- ปัญหาขยะมากขึ้นกว่าเดิม					
- ปัญหาน้ำเสียเพิ่มมากขึ้น					
- เสียงดังมากขึ้น					
- จำนวนนกน้อยลง					
- ถนนมีฝุ่นละอองมากกว่าเดิม					
- จำนวนสัตว์น้ำ(กุ้ง หอย ปู ปลา และ โลมา) น้อยลง					
การจัดการท่องเที่ยว					
- ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่					
- รัฐไม่สนับสนุนด้านเงินทุน					
- ไม่ได้รับการสนับสนุนจากเอกชนในด้านเงินทุนในการจัดการท่องเที่ยว					
การจัดการด้านกิจกรรมท่องเที่ยว					
- การจัดกิจกรรมไม่น่าประทับใจ					
- นักท่องเที่ยวไม่ได้รับความรู้ในการร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยว					
- การจัดกิจกรรมล่องเรือด้วยความเร็วทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งมากขึ้น					
- การจัดกิจกรรมล่องเรือทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำประมงขนาดเล็ก					
การจัดการด้านการมีส่วนร่วม					
- คนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม					
- รัฐไม่ให้การสนับสนุนการท่องเที่ยว					
- เอกชนไม่ให้ความร่วมมือในการสนับสนุนการท่องเที่ยวในท้องถิ่น					

ชื่อ.....บ้านเลขที่.....ชื่อชุมชน.....หมู่ที่.....เบอร์โทร.....

_____